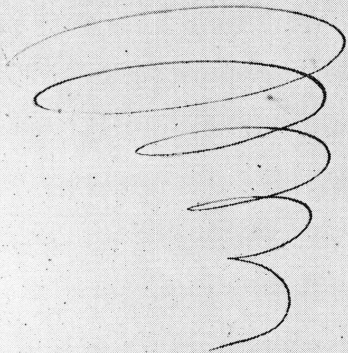

En Rask og Iufaldig bestyrer
over grønland, indtættet indj. G.
Hovind som af godtz. var forfalt,
Daa og af mig Dren. Engaved, og
Dannet Drensd for Jaa Colonien
Hols Steins borg den 14. Januarius

1769.
af N. Egede

1769.

Først vil jeg beskrive Colonierne og Loggierne her i Grønland, udj hvilken Stand de nu findes udj.

1. Colonien Friderichs-Haab, som ligger paa 62 graders Høyde, er kun maadelig beboed af danske Folk, som er 1 Missionaire med 1 Catechet, 1 Kiøbmand med sin Assistent, og 6 gemeene Mand.

Denne Coloni, har fra det første den blev sat, altid [har] kudde stoppe sine Omkostninger, siden den ligger paa et Nærjom Stæd, og bebois af maadelig folk som kan Ernære sig, og indbringe en goed Deel til Handelen. Coloniens Mandstak kan ogsaa komme got ud, thj der findes temelig Driv-Brænde aarlig, saa og kand de have tørv og Løng til stikkeligbed, dernæst har de og baade Hærer, Næver og Kyper i mængde, saavel som mange slags Søb fugle, der er og temelig got fisterie, af adskillige Sorter, og mest smaae Torff og Lax.

At En Coloni kan komme paa Kæerne, er den største aarjag denne, at de loffer og formaaer alle omkring Boende Grønl: til at boe ved Colonien, og naar nu alle skal boe samled paa Et Stæd, falder det af fornødenbed, at den Gene er den anden udj Beyen paa fangsten, saa Alle Søb og land dyr bliver paa 1 aar saa fraiaved at Stædet der ved Ruinerer sig Selv.

Liigeleedis er der og stor skade paa de Colonier, hvor der ere mange danske gifte med Grønl:inderne, thj de hjælper ikke lidet til Coloniens Ruin; ieg har selv Erfared paa de Colonier, hvor ieg tilforn har opholdt mig, da ingen gifte vare til, da kunde ieg sende hjem aarlig 400, til 500 Sælfskind, og en temelig deel Spæk med, men nu kan man næppe faa de Skind til at klæde sig med, iae end og Grønl: Selv trænger og vil kiøbe Skind og Spæk af mig, de styder og Skylden paa Præsterne, og Kiøb(m)ændens ordre som opkiøber alle Skind til at klæde de forløbne Grønl: med som opholder sig ved Colonien og ikke gider eller kan fange noget, men aarlig løber fra de andre deris Husbunde til Colonien for at blive klæd og føed; saaeleedis ere der ogsaa med de gifte Europeer, de forøver(?) baade Skind og Spæk udj temelig mængde, saasom de opholder sig paa sin grønlandsk, baade med Huus og Tæster, have mange Dagdrivere til tænerer som baade vil have Klæden og føden, og foruden alt dette, fortærer de alt hvad Compagnied sender dem til deris Forphlægning, og meere til, saa de Ruinerer baade sig selv og

andre med; men som denne Coloni til dato har været befriet for saadanne Anstalter Er den Endnu ved gammel Magt. Den største Ulejlighed denne Coloni haver, er den mængde Drib-iis som undertiden driver paa Landet, som hindrer Skibenis fart og længe udeblivelse.

2. Logen ved fiste næssted, som ligger 10 til 12 Meile norden for F:Haab, er og Et lidet nærjom Stæd, som har kun Een Assisten(t) med 4re Mand, og til dato har leved got og Roelig, som og med sin Handel aarlig har kunde stopped sine Omkostninger; Logens Bygninger er af furre timmer opbygd paa sin norst, ligesom de andre Colonier ere; Stædet er temelig behagelig at boe paa, der er græs og jmaae træer samt tørv og driv Brende til deris Brensjel; skiondt Fisserie med Wildt er der og temelig af, saavel som skionne Blaae Bær og tytte Bær, samt Kræleber; der opholder sig ikke heller flere Grønl: end Stædet væl kan føde og cernære, hvor over de alle-tider kan leve vel, og holde Logen ved liige med Handelen. Dog kunde saadan et Stæd vel holde en goed Catechet for Grønl: uden nogen Synderlig Befostning. Men ieg tviller paa at dette Stæd bliver længe ved Magt; thj nu har de danske og begynt at gifte sig der med Indbyggerne, saa er nu ogsaa Herenhutterne kommed der at boe med, og begynder at samle formange Grønlænd: der til Stædet, som ej kan taale saadant, thj Grønl: har Selv lige-saavel som vii andre, af Erfarenhed seet, at hver Stæd har nok i saa mange Mennisker at føde, og derfaare har saaleedis indretted deris Boepæle, at ingen skal være den anden til hinder udj Næringsen, thj hvær Stæd har sine Fordeele og Bansteligbedder at holde Folk ved lige paa, nogle taaler faae Folk, og nogle mange, dog ikke meere end sangsten ikke for mængde Skyld af folk, skal skje Stædet.

Min Sal: Fader hafde forud af Erfarenhed seet al denne Ulejlighed, og derfaare ey ville tilstæde at Grønl: skulde komme formange til Colonien, men at Grnære sig paa sine sædvanlige Nærings Stæder, saa at baade de og vii kunde blive ved Magt, han ville ikke heller tilstæde Giftermaal med vorris folk blandt Hedningerne, som nu ogsaa befindis skadeligt at forholde sig, som nu synlig er.

3. Got-Haabs Coloni, som den ælste og første her i Landet, blev anlagt 1721. Ligger paa Høyden af 64 Grader, udj det bekiente Baals Reveir. Denne Coloni eller Stæd, har været meeget berømt for sine mange Herligheder baade af Wildt og Fisserier, samt Vægstens Bierger og andet meere, har mange skionne Fjoror som ere begrode med Græs og jmaae Træer, hvor over den og frem for andre Stæder hafde de fliste Indbyggere, men er ved mange Ulfker kommed til atters; i de første Næringer blev den hederbed ved alt for mange liderlige Folk som kom til Colonien, der ved baade den inted, thj alt hvad som kunde fortienis blev og næsten fortæred; 1734 blev juart heele Destricted uddød af Børne Kopper som til dem bleve førte fra Dane-

mark; da nu atter Folked hafde samled sig der fra andre Stæder til Got-Haab igien, døde der atter 1742 en stor mængde Folk af Een døed Hvalfist som kom derind drivendis, og var stoffen med forgiftige Lænsere, hvilken de aade af, og styrtede som Fæe; nu er siden den Tid atter Folk samled og sat sig ned der, hvor over Colonien er komed sig igien og driver goed Handel.

Men nu er den atter paa Fald igien, formedelst urimelige Anstalter; Herren Gutterne har nu overtalt alle omkring liggende Grønl: at boe hos sig, de danske som der er, gjør liigeleedis, hvorover den Gene er den anden i Weien for Næringen, og de bedste Nærings Stæder ere øde, hvorover Handelen gaar til Grunde, og Grønl: Selv lider storlig der under, saa de har verken at bide eller at brænde, men ligger Colonien til stor Byrde; bliver her nu ikke itide giort andre Anstalter til Bedring, er der liige saa got forst som sist at op hæve alle Colonierne, førend de komer at koste meere.

4. Colonien Sukkertoppen ligger 15 til 16 Miile norden for Got-Haab, har ogsaa været et got nærsom Stæd, men begynder nu ogsaa aarlig at tage af udj Handelen; Narjagen der til, er den same som ved de andre Colonier, at Grønl: bliver loffet til at boe ved Colonien, og bliver dem loved Spæk til at brende, og Skind til Klæder, uden at see Efter hvad der af med Tiden vil flyde [af]: Den høye Direction, gjorde meeget ilde imod sig selv og Landet med da de føyede Missionairernes Skrivelser her fra, at de danske skulle gifte sig med Hedningerne, og at føde Grønl: ved Colonien med Spæk til Brende, Skind til Klæder, om Røden trænger som den altid gjør, skal de have Fødden med, nu er det saa fast sat, at det vil blive vanskeligt at hindre, dog kunde det endnu blive got, om Missions Collegio og Compagnied ville være Genige i at foranstalte det paa den gamle Føed igien, thj nu er ogsaa alle Grønl: forrygte i Hode over slige Anstalter, og hvor af komer alt dette, thj de ukyndige Missions Betientere bliver alletider hørt i hvad de skriver om, men de dumme Handels Betientere bliver aldrig staaed til troende, og langt mindre faar nogen Gehør i hvad de skriver om Landets bedste. Jeg for min Part har seet saa mange urimelige Anstalter, siden ieg nu siste Gang kom hid, at ieg er ganske henrygt i Fortrædeligheder, og er ganske kied her af.

5. Colonien Holsteinsborg, ligger ved Weide fiord, 30 Miile norden for omtalte Suffer Top. Denne Coloni er Een med de største og minst Prophitabel, den har tilforn 2de Gange været opbygd af de Danske, men formeedelst slæt fangst er den oprykked igien. Den første gang skeede 1725. Den anden gang var, da de Kongl: Officerer med deris underhavende Folk 1729 blev opbygged, men siden efter Høy ordre motte forlade den 1731, hvor Hollenderne om Høsten der efter satte ild paa den og op brente alle Bygningerne med alt hvad der udj var. Nu blev den siden aar 1757 3^{die} gang opbygd af det høye almindelige Handels Compagnied igien, og sat udj goed

stand, baade med Coloni, og 1 Logie, af got furre timer, foruden Spæf Huuse og andre Material Huuser, hvilke er alt for meeget paa dette mavre Stæd, hvilke bare Een logie af Navn kunde være nok her.

Thi først er her kun faae Folk, dernest er her en slæt fangst af Sælhunde, og naar her ingen Hvalfangst falder er her kun slæt bestilt med Handelen, og denne Hvalfangst er ifkun uvis, saasom den dependerer af Een Puer Løffe, thj Winter Veired er ustadig, og skarp Frost, hvor i det falder dem alt for besværligt, og mange sætter Helbreden til, hvor over de ere fæede af at boe her, thj deris Sælhunde fangst er dem mæst angelegen; denne Coloni er og bederved med de mange gifte Europere med Grønl.; saa og med den Anstalt at de skal opholde dem ved Colonien, og nyde Spæf, Skind, og anden Provision til deris Ophold, men dersom den hafde forblev i den stand som begynt var, kun bare med 1 logie, 1 Kiøbmand med 1 Catechet og 5 Mand, uden nogen gifte med Grønl.: og at Grønl.: motte boe paa deris Sædvanlige fangstæder, og ikke loffis til at boe ved Colonien, kunde den have holt Balancen, men i den stand som den nu findis udj, kan den umuelig stoppe sine Omkostninger, om end skøndt man var for vised om aarlig 150 fader Spæf, hvilke er det uvisseste af alt.

6. Colonien Egedes Minde, ligger 40 Miile norden for H: Borg, denne Coloni er den fiste som af mig blev oprættet Mar 1759. Men 3de Mar der Efter blev flytte til det Stæd som den nu staar.

Denne Coloni har endnu holt stand, saa den har kunde stopped sine Omkostninger til dato, men hvordan den her Efter vil blive, vil Tiden lære, thj nu er den ogsaa formeered med 1 Missionair og Catechet, saa og ere baade Kiøbmand, Assistent, samt 3de af Arbeids folked gifte med Grønl.; men dersom de nu ikke vil laaffe Grønl.: til at forlade deris fange Pladser, og flotte til Colonien, kan det nok blive bestandig, thj der omkring boe mange Grønl.: adspredte paa deris Nærings Stæder, som nok kan holde Colonien ved lige, dersom de nu ikke Selv vil bederve den med unyttige andordninger, som de foromtalte Colonier ere henfaldne til.

7. Christians Haabs Coloni, som blev næst efter Got Haab indretted anno 1734, ligger 12 à 14 Miile norden for E: Minde, har været den bæste af Importance, siden der var samled Een temelig Haabben Grønl.: for den skønne Hvidfiske og Sælhunde fangst der falder, og er i det øfrige en Smuk og nærjom Stæd alle aaringer; men nu er den og forfalden i det at alle Colonisterne der ere gifte med Grønl.: og komed udj Et for stort Svogerfæb med dem, som ikke er bleven Colonien til nogen fordeel, saa der er ikke komed den fordeel fra Landet nu, som der var førend nogen af de Danske bleve gifte med Grønl.; denne Mariace, har ogsaa gjort denne Ulejlighed, med at venne Grønl.: til voris Danske Koft, som de nu ere saa hengifne til, at vii har stor Ulejlighed af dem, og de gifte Selv har for længe siden for-

trøed deris giærninger og det er ogsaa at fortryde, thj det er de urimeligste Partier som nogen tid kan opfattis.

Denne Coloni, har og tilforn været [forhjnet med] 2de Præster, og 2de Catechetere, men som de syntis at Veien til de fliste Grønl: falt dem for besværlig om Vinteren, forlangede

8. En Logie for dem Selv, 4re Miile norden for Colonien, Et stæd kaldis Claus Havn, hvor nu Præste Sædet er; jaime stæd ligger strax ved den Syder Side af Fiske-fjorden, hvor de fliste Grønl: opholder sig.

Jeg har Selv udj sl: Jacob Severins tid, boed paa Christianshaab udj 5 aar, og der af kiender stædets Beqvæmhed til Missionen og Handelen, hvor ieg aarlig kunde indkjøbe 250 til 300 fader spæk, 8 à 900de Maals Barder, 600 Sælfskind og 100 Ræffkind, samt 50 Kendsdyr Skind; mens nu hører ieg at Handelen er ikke nær saa sterk, og hvor af det komer sig kan nok eenhver begribe, thj naar de gifte aarlig kan brende 60 fade Spæk, og fortære 4 til 500 Sælfskind, maa det paa Et Stæd favnis.

9de Colonien Jacobs Havn, Voed ieg opbygge Efter høye ordre 1741. liggende 6 miille norden for Christians Haab, ved den nordre side af Fiske Fjorden, hvor i fordom Tider af Hollenderne blev kaldet Maklekout, hvor Hollenderne der hafde derris meste og bæste Handel af Hviidfiske Spæk og andre Bahre; det var og paa jaime Stæd hvor de 4re hollandske Skiber aar 1739 af os Danske blev taget og Erobred til Priis og fangne.

Denne jaime Coloni er siden for bedred, haver En Præst og 2de Catechetere, 1 Kiøbmand, 1 Assistent og 7 gemene Mand, som og alle ere gifte med Grønl: Derjom dette stæd ikke var saa Prophitabel i Handelen, kunde den Snart undergaae ved de mange slags Huusholdninger, som stier baade paa dansk, Fislandsk og grønl: Maader; dette Stæd i sig selv, er ikke meeget smugt, men Søen er des Riigere, paa Hvalfiske, Hvidfiske, Sælhundede etc.; paa Landet er kun nogle faae Hare og Kyper, tillige med Søfugle og store Flyndre.

10de Colonien Ritten-bench, ligger 16 Miile norden for Jacobs Havn, hen i Vaeigatted, denne Coloni har ingen Missionair, men allene 1 Kiøbmand med Assistent, og 6 Mand til Arbejde, jaime Coloni staar vel paa Et smuk stæd, men har En Stæt Skibs Havn, dog er der Et nærjom stæd til Grønl: af Hviidfiske, og Sælhundede falder ogsaa der de fliste tider i temelig Mængde, dog boe de fliste Grønl: ikke ved Colonien, og derfor holdis der ikke heller nogen Mission, men de boer 3 til 4re Miile derfra, hvor deris bæste Næring er, og de bliver 2de gange om Aared besøgte af den Præst som boer paa Jacobs-Havn.

Denne Coloni har vel i det første kunde stoppe sig, men det har været temelig mabert siden i de fliste Aaringer.

Paa denne Coloni, er ogsaa Kiøbmanden gift med 1 Grønl:inde, og 3^{de}

af hans Folf; hellers er Stedet i det Øvrige temelig got at boe paa, fiønt Vand, Lyng og tørv til Brensel, har og Et got Laxe fiskerie, med Fugle Vilt og meere.

11. Colonien Norsak; Eller paa Hollandsk Stinken Jacobs Bugt, ligger 25 Miile norden for Ritten-bench, eller paa 72 grader nord Poli højde. Samme Coloni, er endnu den Prophitabliste af dem alle her i Grønland, men før de Danske, er den temelig haard at leve paa; der er 1 Præst med sin Catechet, 1 Kiøbmand med Assistent og 7 Arbeidskaler. Denne Coloni er nogenleedis befriet for de urimelige Giftermaaler untagen Catecheten, som blev gifted ved Jacobshavn, thj baade Præsten og Kiøbmanden der, er ikke for at nogen ved deris Coloni skal gifte sig. Jeg har og alle tider sat mig der imod, men at saa mange er nu gifte her paa H: Borg hvor ieg nu er, er skeed for min Tid, og vil ieg ønske at de vare vel her fra, til de andre Colonier, hvor de bedre kan ernære sig.

Ved denne Coloni, er iust ikke stændig Mængde Folf, som stendig boer og opholder dem der, men de fleeste ere af de saa kaldede Klaffere, som nu opholder dem her, og nu der, men er dog alletider nok af Folf, formeedelsst den Mængde Sælhunde og Hvidfiske der aarlig opholder sig; hellers er der ogsaa temelig got med Søe Fugle og Væg, samt Rytter og nogle Reensdyr, men med Løng og Tørv, samt andet Brensel, er lidt og intet at bekoime.

Siden Handels Togterne vare noget besværlig der, har de faaed oprættten En liden Logie 4re Miile norden for dem op i Een Fiord, hvor den bedste fangst og fleeste Folf opholder sig, og der inde Negocerer Assistenten, og Kiøbmanden ved Colonien, og om Sømeren transporterer al Handelen til Colonien, hvor Skibet lossjer og lader. Den største Ulejlighed som og falder ved denne Coloni, er den Mængde Driv-Is om foraaed som kører Norden fra Bugterne og hindrer Skibenis Indfart. At der og er Een god Sømers Tid, fand seeis af den Hauve som de haver, hvor i kan voxe temelig goed Kiøden Urtere.

12. Een 12 Miile norden for denne Colonie, kunde vel for Profitens Skyld oprettis en Coloni, thj der opholder sig en stor Deel Grønl: om foraaed, for den Mængde Hviid Fiske, Inhiørninger, Bjørner og Sælhunde som der falder, men ere alt for mange Vansteligheder ndj Veien, for Skibene og andre fartøyer, der er heller ikke noget beqvem Stæd at sætte een Bygning paa, der er hverken Lyng(!) eller Tørv at see, og det ferste Vand fryssjer ogsaa til om Vinteren. Vilt er der ogsaa kun lidt af.

Jeg har iust ikke Selv, eller nogen af vore Folf Erfared dette, men Grønl: fortalte mig det, da ieg hørte at Sr Dallager hafde taget 1 Coloni med sig fra Kiøbenhavn, for at opsætte der, men den blir oplagt til viidere paa Ritten-bench, og da Grønl: hørte dette, Loe de der af, og sagde at Dalager aldrig har været der Nord, og derfaare visste hand ikke heller af de mange Vansteligheder som de ved Erfaring ved af. —

Alle disse Colonier, ere iust ikke alle af den Importance, at kunde bære Navn af Colonier, thj Gen Coloni maae bestaa af 16 Mennister, som de fliste nu findis paa, nemlig 1 Præst med sin Kone, 2de Catecheterer med sine Koner, Kiøbmanden med sin Kone, Assistenten med sin Kone, og de fleeste af Arbeids Folked med sine Koner; uden at berægne alle deris Børn og tieniste Folk som de holder, hvilke udgjør nu paa 1 Coloni henimod 30 Mennister.

Alle disse vil have Føde og Klæder samt Varme, og hvor skal alt dette tagis fra, allerhøjest hvor der er Gen fattig Coloni. Men naar nu noget Arbeide skal gøres til Nøtte, har ieg kun 5 Mand, og derfaare er nu Genhver fied af at være i Landet; her er galt begyndt og galt maae det nu ogsaa fuldendis, saa ieg for min Part har haft saa mange Ergenis, at ieg fortryder den Dag i Dag at ieg kom til Landet, saa ieg kan forud see, at hvis her ingen Boed bliver i tide raad paa dette, kand baade Colonierne og Compagnied bliver ruinered, iae vii andre og Grønlanderne med.

Her er nu 3de Colonier i Landet, som umuelig kan bære Navn af Coloni og holde saa mange Folk.

1. Er Colonien Sukkertoppen, kun maadelig af Importance, og ey kan taale fuld Mission, med saa mange Folk, thj Gen Kiøbmand uden Assistent, men med 5 Arbeidskaler, og Gen goed Catechet, kunde gjøre det saame tieniste som nu bliver forrættet, og derved blive ved Magt.
2. Colonien Holsteinborg, er Endnu langt uvisjere paa Fortienisten end forømmelte Coloni, saa den kan umuelig blive ved Magt, uden denne Forandring maatte skie; 1 Kiøbmand er nok og 1 goed Catechet ligeleedis, saa og kun 5 til 6 ugifte Arbeids Karler, hvori ieg vil forbinde mig til at udrætte det selv saame og bedre end det nu gjør, thj ved disse mange Folk kan intet andet bestillis, end den Gene ruinerer den anden, og daglig Fortræd, naar mand ikke kan staffe til Beje hvad de begierer.
3. Er Colonien Ritten-bench, ikke heller af Synderlige Intægter, dog har den ikke saa stort at klage, siden der har aldrig været holt nogen Mission, men har kun været 1 Kiøbmand med Assistent og 6 Mand til Arbejde, saa den kunde ogsaa gicrner være Gen Assistent foruden.

Nu ville vel vedfømende sige, at Gen Assistent var umistelig, for ifald en Kiøbmand skulle døe, men dertil kan ieg Svare, at for uden de, er her Assistentere nok ved de andre Colonier, som og sørger for Kiøbmands Plads.

Dernæst kan og 1 Missionair, fra de nærmiste Stæder alletider besøge de Logier som ingen Præst kand taale.

Her udj har ieg vel gaaed for vidt med min Troestylidighed, saa ieg frygter for at faae mange Uvenner ved denne Veylighed, om saadan Forandring skulle skie, men som ieg har Gen goed Samvittighed, at ieg ingen anden Hensigt har her under, end dette at Colonierne kan blive ved Magt, og at de høje Herrer ikke skal have for mange unødvendige Udgifter, som i al Sandhed vil blive.

Om Grønlænderne.

Grønlændernis Religion, hvad den angaar, da har de snart ingen; nogle haver Troe til Solen, nogle til Maaneden, og andre til Dyr og Fugle, saavel som andre Døde ting. Dog er ingen fastere udj sine Troer End man daglig kan forandre den, naar man kun vil sige dem, I skal troe det eller det, saa troe de det til Een Tid, intil Een anden igien vil forklare dem noget andet, althaa troer ieg næppe at mange Grønl: antager den Rætte Guds Dørfelse for deris Sande Troe. Her udj skal ieg fortælle adskillige Pasagier af dem som baade ere døbte og faaed goed Kundskab om Gud og hands Ord.

Ved Got-Haab hafde min sl: Fader især giort sig Umage med nogle unge Mennsker som han hafde got Haab om, de lærte og meeget got, men frugten der af varede kun til Een tid, intil de kom til deris Eegne igien, og blive vogsne til at stulle ærnære sig Selv, og tillige at underviise sine vankundige Landsmænd; men inden Nared var tilcænde, vare de de same som heele Næsten, uden at giøre nogen Frugt, men hensaldne til deris faarige Daarligheder.

Saadanne mange andre Daarligheder findis Endnu aarlig, der findis mange gode Hoder, men til hvad Nøtte, thj de ere slittige nok til den bogstavelige Kunst, jaalænge de ere ved Colonien og daglig kan have tilsyn, men de er ikke for at lære fra sig til andre formeedelt den utidige Undseelse der findis iblandt dem; dog findis nogle faae blandt Fruentimred, som vel kan til Een Tid Lære lidt fra sig, men saa snart de faar lidt Møedstand, er baade de selv, og andre med tvilraadige hvad de skal gribe til; dog har de det for sig Selv siden, hvad de har Lært, men bruger kun Guds Ord til deris Eegen tidsfordriv, uden at see nogen alvorlig Andagt, enten i Ord Eller gierninger, og ioe bedre Løkke og Velstand de kand have af det tiimelige gode, ioe slætttere Christne ere de. Jeg har tidt for det same lastet deris Kølfindighed, men de har hørt det med al Uagtksomhed. Dog har ieg undertiden, fornuimed nogen Andagt iblandt dem i nødens tid, at de har paakaldet Gud om Hielp, men saa snart det har været forbie, ere de de same kølfindige Folk som de før har været.

Det er et forunderlig Folk, som man aldrig kan blive klog af; Haarnakkenhed og Kølfindighed regicerer stærk iblandt disse Folk, saa de ere Endnu de samme som de var for 40 aar siden, i det mindste kan ieg ingen forandringer see blandt dem til det gode, men vel til det onde, thj de har Lært at blive stussfige, tivagtige og mere som de aldrig tilforn har Inclinered faare. Dette kan jeg med Sanfærdighed sige, at de udøbte ere langt bedre i Omgang end de døbte og høyoptygte; thj de sifte mener at de giør os Een tieniste med at de kan Læse og skrive, og vil boe ved Colonien hos os. De andre som ere udøbte og ingen synderlig Kunst harer, uden det som de undertiden kan høre af andre, ere heel fortrydelig over sine Landsmænd som stædse vil boe ved Colonien, og nyde got af os Danske, og ikke haver det Ringiste at for-

handle men ligger baade Missionen og os andre til daglig tynge, og sig Selv til Præftere, saa at hvis her ikke i tide bliver gjort andre Anstalter til Missionen og Handelen end den nu i nogle Aar har været, bliver Landet til store Præftere, og deris Lærdom kan mindre end føde og klæde dem, og dog i al deris Kunstak ere de Mundhyflere, og ved noget uden Grund, ligesom Papegøyen, saa det er kun slæet jort med deris Christendom, og som før er melt, kan ingen blive klaag paa Grønl., uden dette, at de ere Et gienstridig, kaalsindig, og utaknemmelig Folf.

Her kunde nu vel spørgis, i hvad Raad her til kunde brugis, da kan ieg for min Part ingen Raad der til give, saasom de nu er kornen for vidt ind i de ting, som er baade dem og os andre skadelig. Og naar ieg nu Rent ud skal befiende Sandheden, som ieg længe har holt inde med, for ikke at lægge mig Uvenner paa Halsen, og Gy heller bliver staaende til at troe, saa er dog Natjagen denne;

De første Missionairer som opholdt sig her i Landet til 1745, vare ikke for, at formaa Grønl: til at boe ved Colonierne, men tillod dem at blive paa derris Sædvanelige fange Pladser, hvor de besøgte Grønl.; og Grønl: dem igien, saa at alle fik Een skikkelig og Infoldig Kunstak, som stædse ved Besøggelser bleve repatered for dem, stundom med historisch og stundom guddomelige Ting, hvor af de alle hafde nogen idee om guddomelige Ting, saa at baade de og vii vare med hinanden fornøyd, saa de aldrig nogen gang kom til os, at de ioe hafde noget med sig at forhandle, og saa var altid Slutningen denne, Læf nu lidet for os, førend vii Reiser vor Bei hjem.

Men denne Maade, som nu i nogle Aar er begyndt med, kan aldrigen holde stik, thj nu faar ingen Underviisning i Guds Ord, uden han vil forbinde sig stædse at boe ved Colonien, nu kan alle ikke gjøre det, thj Nøden tvinger dem til at blive hvor derris Næring falder, altsaae har de begynt med først at formaae gamle Enker, Piger og Børn som vare fattige, til at boe ved Colonien og der at lære og læsse; nu kunde alle disse Mennister ikke cernære sig uden Hielp, hvor over Missionairerne har formaaed Collegiom til at hielp dem med Klæde og Føde, samt Brensel af Spæk; disse unøttige Anstaltere saae nu de andre, tænkende, det er got at boe ved Colonierne for at lære at læsse, thj saa kan du faae baade Klæden og føden for inted, uden at lide ondt paa Søen efter Føden, saa vii nu har Et temelig Overheng af dem daglig; denne Weilighed har foraarjaged saa meeget, at vii Colonistere ikke noget Aar, kan komme ud med vor Kost og Løn, da vii tilforn kunde Lægge meere End den halfve Deel op, og Grønl: Selv lider ogsaa der under, da de tilforn, førend de opholdt dem ved Colonien, kunde sælge baade Skind og Spæk, hvor imoed de nu trænger til alting og Gy kan sælge det Ringiste, uden saa er, at de kan ved trudsler fange nogle Hvalfiske; alt saa, beroer deris Gudsdyrkelse mestendeel af, at kan faae deris Klæde og Føde ved Colonien uden at arbejde derfor. Man kan ogsaa Erfare, hvor vidt de vil antage den Lutterske Religion; Præsterne de siger tror tror, de siger altid Sae der til;

deris Angekkokker siger ogsaa til dem, I skal troe voris Lærdom thj vii Angekkokker udviiser vor Lærdom ved Kunst og Merakler, saa at I kan see og høre det synligen og Erfare det. Præsterne siger I skal troe dem paa deris Ord, thi det er Guds Ord; og I kan dog aldrig hverken see Gud eller hans Søn, og Gj heller finde nogen Frugt af hvad I har hørt, alt saa er ioe voris Lærdom den Rætte. Hertil siger de alle iae vii troer dig, og fort der- efter saa forlader de ogsaa derris Lærdom, og bliver ved deris Sædvanlige Kolsindighed; hvad skal man da domme om slige Folk, som siger Ja til alt hvad man bringer dem paa Ermerne og ikke fast udj nogen ting, saa Gud ved om her nogen tid skal blive got af disje Folk; for nu at bringe dem til nogen Eftertanke, har ieg Sagt til dem, om de nogen tid har seet os vafle i Religionen, thj den Gud som vii er underviist om, troer vi stedje Ja og aldrig skal forlade; Enten vii lider ondt eller got, saa takker vii dog Gud for alle- ting, men I, har ingen hvis Gud, men troer alt hvad som Gæder bliver faare- sagt, saa I kan have 20de slags Guder hver Dag, og om Morgenen, saa har I stæet ingen igien, thj I ere værre End umeelende Chreaturer, og (vi) kan snart blive fiiede af at underviise Gæder om Gud. Her til Svarede de ikke andet, tager I fra os bort, saa vil voris smaaæ Born savne de mange Støkker smør og Brød som I giver dem, det er ioe alt nok hvad man kan tenke om de Slags Folk. —

2.

Angaaende deris Economi og fangst til lands og Vands.

Deres Levemaade er temelig Svinste, om Sommeren boe de udj Teltter, og om Vinteren boe de udj Jord Huisse, har Varme af Lamper og kaager over de same; de æder baade kaagt og Raadt, Raaden Kiød og stinkende Fisk, iae æder det som verre er, nemlig Luus og Utøy; bruger deris Tonger til ars Biskere, agter kun lidet om at holde Hævd over det de ere Ehere af, lader hver Dag have sin Gegen Plage; men naar de saa ere trængende for noget, da sælger de uden viidere Overveining; det som ieg i Dag har gifved 10 Rd^r Værdi for, sælger ieg i Morgen for 1 Mk: Værdi igien.

Jeg har mangen gang med Forundring seet paa deris Kolsindighed, naar Enten Manden eller Koenen er syg, sidder de de kun og seer paa hinanden, uden at tale et Ord til Opmuntring for hinanden, Enten af Guds Ord eller andre ting som kan være dem til Trost og Lindring, og det skal gaae haart til, naar en af dem kommer til os, og siger, min Mand, Kone eller Søn er Syg, har du inted at hielpe dem med, og naar de da faar noged, siger de til den syge, der har du noget til at hielpe dig med, enten saa Patienten er i stand til at hielpe sig selv eller ikke, det bryder de sig ikke om; men naar han saa er død, saa giver de sig iammerlig derfaare, og det undertiden med stor Utaalmodighed.

Liigfeedis er det med deris fangst enten til lands eller vands, med Farer i haart Veier, eller moed glubbende Dyr og viidere som har giort dem Skade i Dag, da ere de uden viidere Overveining lige corati i Morgen at gaae Faren i møde, thj naar de kun kand skyde og dræbe alting, ere de

fornøjed; Et haart Hierte har de imoed alle Chreaturer, og kan med Løst og Fornøylelse partere dem levende, Endskiøndt det kan være ustyldige smaae Fugle og andre ustyldige Dyr, iae ieg har og seet, at de har haft Behag i at plage ustyldige Mennister, som ikke har haft deris fulde Forstand.

Det hente sig Gengang, at her var en taabelig Dræng paa en 16 ad 17 Aar gammel, den samme var i Leeg med nogle andre paa Marken, og da han af taabelighed bar sig naragtig ad, saa i stæden for at rætte ham, hafde de ham til Ube Spil og sloeg med Steen til maals paa ham intil hand døde, og det kom de hjem til at fortælle deris Venner hvad de hafde giort, og hvor taabelig han bar sig ad, bad for sig, og hvor ynkelig han gav sig for den haarde Døed. Dette var en gierning som ieg tængete de ville straffe dem faare, men i stæden for Straf beloe de ogsaa den døde; dette lastede ieg dem faare, og truede dem paa Lived igien, men de ansaae alt dette med lige Kølindighed som alt andet.

Disse Folk ere ogsaa meeget langsom til Brede, men deris Brede igien varer dis længere, og mange af dem gaaer saa vidt at deris Brede Endis ikke uden Hævn; saa er ogsaa Gen almindelig Last hos disse Folk, nemlig Bagtallelse indbyrdis og meeget falske og fiine, vil og gierne bedrage Folk om de kænd.

De er hellers meeget ustadige i alting, untagen til deris Jagt og Fiskerie ere de temelig hurtige, saa har ogsaa denne Nation denne store Feil, at de ere uskionsoime og meeget utaknemmelige Folk, saa at om man tiæner dem 9 gange og nægter dem noget den 10de gang, saa er al anden gode Gierninger glæmt; dersom disse folk vare strævsøime og sparjømelige, kunde de med tiden blive velholdende folk, men det er imoed deris Natur at være sparjømte, og Kænscerdige, men lader alting ievne sig selv, saa de ere undertiden sær-dige at crepere af Hunger, og fryse ihjel for Klæder, saa at disse Folk ere ingen tienlige uden sig selv, men andre Nationer ere dem ikke tienlige, saa ieg med største forundring kan see og Erfare hvorleedis vore Folk, baade de Geieslige og Berslige, samt handtverkis folk kan forlibe sig i disse Sviinagtige folk; Jeg kan ikke begribe den Smag, ikke skal Kionhed, Rigdom, Huuslighed, Kænscerdighed etc: forjøre nogen, saa maa nu ogsaa de danske som har gisted sig med dem, finde sig udj alt hvad de finder for got, saa de ere nu ikke anderleedis, end fattige Grønl: der stendig trænger til andris Naade, fort at sige, de som gifter sig med Gen Grønlænderinde, og lever Efter deris Skik, Er sandelig ikke ved sin fulde Forstand, thj naar de har haft dem i 8te Dage, ere de alt kiede af dem, men saa er det for sildig.

De første giftis Tanker, var vel, at see store Frugter af deris Børn og komme i Herlighed til at samle noget, hvoraf de kunde Riigelig føde dem af paa deris Alderdom, men i stæden for Gen huuslig og Keenlig Kone, faaed en Soe, og ødelæger, af nøttige Børn har de, de saakaldede unøttige, thj de duer hverken til Et eller andet, og ikke heller kan blive Gen Simpel Grønl: til at ærnære sig, men alt hvad de skal have, maae kiøbis af andre Grønl:.

hvorover voris Folk er kōmen i et sløet Udtraab, som Gy kan Erncere sig, men ligner os ved gamle udelige Kiellinger |: Gen meget skōn Tanke om voris Folk :| nu har ieg kiendt nogle af vore Folk, som ere gifte, og bedet dem forsøge, at Excercere deris Koner, til at haalde Huus paa den Danste maade, men er dertil ikke at overtale, saa at Manden stedsje moed sin Billie maa føye sin Kone, saa de ere ingensunde at faae fravandt fra deris faarige Levned, og naar de nu ere saa cegenfindige og fōllisløes imoed deris Gegne Mænd i det som er dem til tilfællis bæst, hvor kand man da nogen tid vente at de kan blive gode Christne, ney deris Gegensindighed og Kōlsindighed holder dem fra alt det som got er; naar ieg nu antager 100de Grøn: til Underviisning, skal næppe Gen findis deriblandt, der skal give nogen instanse, men siger Jøe til alting uden viidere Ofverveining, skal nu nogen blandt dem findis fornuftig, da skal det være een af deris Angekkokker, eller viise, thj de lader dog til at giøre sig nogen Begreb om alleting. —

Nu har ieg talt noget om deris Kōlsindighed, og Dumhed, hvor vidt det gaar. Nu maae ieg skrive lidet om det gode som findis hos dem.

Disse Folk, har den Dygd hos sig, frem for andre, at de lever meeget indrægtelig samien, udden Knor og Rivagtig(hed); der ere de Huuse, hvor i kan være samien over 8^e familier, med Kone, Born og tieniste folk, og iblandt saa mange under Et tag, skal nu aldrig hōris Et uftolt Ord, og End ikke af Børnene Engang, som dog lidelig spøger og Lægger sig; faar nu Gen af dem Enten Sælhundede eller andre fiste etc: og ingen af de andre har faaed noget, saa deeler hand dog af sin fangst til alle dem som ere i Huusjed, de som nu ere gamle og Banføre, der Gy kand forticene noget, har ligesaaavel af de andre sine Klæde og føde, saa her er aldeelis ingen som gaar omkring og tigger sin føde og Klæder, altfaa er ingen Huus wild blandt dem.

Naar nu en Wnke, Pige, eller Dræng, finder for got at forlade det stæd hvem de har været hos, siger de ikke Et Ord, men tager det lille de haver, med sig, gaar saa hen til Gen anden familie, søger sig Et stæd op i hans Huus eller tælt, med de Ord, her finder ieg mig fornøyet at være, og derpaa sætter sig ned med sin Lampe og sit andet Bøeskab, Berten og Bertinden siger da ikke andet, gjør som du vil, her er Plads. Men naar de nu kan kōme til nogen af de andre deris Benner, beklager de sig at de nyelig har faaed saa stærk Indcortering, og derpaa gaar Bagtallelsen løs, men deris Undjeelse i Dyne er saa stærk, at ingen af dem tør sige Et ord, men paa Bagen ere de meeget slemme at bagtale alle, saa der ere kun faae der gaar Ram forbie, hvilket er en Hovedlyde blandt disse Folk; Tyveri og Skielsord, hōris kun sticelden indbyrdis, men til os at giøre saadant, holder de ikke for nogen Last, saasom de ingen Undjeelse har for nogen Europeer. Derimod Løynng, er Gen meeget lastværdig ting for dem. Løstige og muntre folk, kan de meeget vel fordrage, men derimod Suure og stussige folk er dem Gen Bæst; de vil gierne holde dem løstige, finder og stor Fornøehelse i at see andre ere løstige, og har nu nogen Pict til en anden, da stier det ikke med Brede eller Mundhuggeri, men

med Sang, og at digte Viiser imoed hinanden, og bebreider hinanden al deris feile, og det med saadan Løstighed som er værd at høre, uden at blive vred paa hinanden. Dog er denne løstige Sang saa betydelig, at Enhver forbedrer sig i sine feile.

Denne Sang og al anden Løstighed, har voris gieslige strængelig forbudet blandt dem; men frugten der af, har forværed Nationen, saa de ere blevne stussige, og Malitiusk, gaar og speculerer paa mange unyttige ting, saa de kan ganske got agere Høflere. —

Udj deris Næring ere de temelig Erfarne, kan og taale ondt som Bester, deris smaae Baader, ere Særdeelis beqveme til Søs, saa man skulle forundre sig over hvilken søe og haart Veir de kand være udj og fange; Jeg har seet med forundring hvor de har roed igiennem de største Braad, hvor de har lagt under Vandet i lang Tid, og med Et mildt Ansigt komed der udaf, Excercered sig med at kandre og Reise sig Ræt igien, og det paa mange Maader. Deris Raaste Piile og Lænsere, ere saa beqveme, at ingen Mæstere kan gjøre dem beqvemere og bedre, hvilke de med saadan Behendighed kan kaste og styde alle slags Søe-Dyr og fugle med.

Alt det arbeide, som bestaar i at snitte, sauve og hugge, saavel det som De bruger til deris Skyde Redskaber og andet, forarbejder Mandfolked. Pigerne og Konerne gjøre alt Huus Arbejde og andet meere.

De ere og saa forgabet i deris indbildning med det de kand udrette, at de holder os for udelige Folk, siden vii ikke kan styde, fange og fiske saagot som de kand, og derfaare kalder de dem af os for de nøttigste Folk som kan arbeide med Henderne, og dem som kan styde, fange og fiske, men alle de af os som ikke kan noget af dette, men holder sig til Studeringer og andre høye Wiidenskabere, dem holder de for de unyttigste Folk, og forundrer dem meeget over, hvor de Slags Folk kan have Klæden og Foden, men da ieg ogsaa iblandt andet fortalte dem om Et Slags Lærde folk hos os, som vii kalte Procurateris, og betiente os af, naar nogen af os kunde stie uræt, de forsvarede os imoed vores moedstandere, ogsaa hafde de ogsaa Gen med paa deris Side, og den af dem som var klaggift vant alletider Gen goed Belønning. Disse slags folk, jagde de, var ikke tient med at være hos dem, thj de kom virkelig til at fulde ihjel, hvis de bare ville bruge Munden og ikke lægge sig Efter andre nøttige Ting med Henders ierninger. Og derfaare forundrer de dem meeget over de Folk af os, som ere Handværksfolk, og gode Skiottere og Hvalfangere at de skal være fattige og Ringe Folk, som dog ere de nøttigste, hvortil de giver denne Ræcong, at de som nu af Præsterne og Catecheterne bliver undervist i læsning og skrivning, kan ikke saagot cernære sig som de kunde førend de bleve lærde, nu er de lærde, og fattis baade Klæder og føde, som vii ulærde maa ræffe Haanden. —

Dette gode, er ogsaa hos disse Folk, at de ticener hinanden med alt hvad de formaar, uden at forlange noget Vederlag igien, saa at om Gen var skyldig hinanden, aldrig saa meeget, og den anden Gy havde noget at betale med, skulle de aldrig kræve ham; saa vil de ogsaa imoed os have saime Ræt, at

naar de er skyldig os noget, og de har inted at betale med, holder de det for ubillig at vii vil kræve dem naar de inted haver.

Der er ogsaa den Dyd hos dem imellem sig selv, at i hvor mange de ere i følgeklub og vil Reise nogenstæd hen i Besøgelse eller lang Ven hen, tager de aldrig det Ringeste med dem, men bliver fød og huused allevegne hvor de komer for slæet inted, og den saime Klæd forlanger de ogsaa af os, men som vii ingen lejlighed der til haver, jaasom det gaar alt for tidt paa, holder de os for gierrige og umedlidende Folk.

Gierrige og stoute Folk, ere dem Gen Vedderstyggelighed, thi alt det, som er dem imoed, kan de aldrig liide, de tragter aldrig Efter Rigdom, og mindre for at lægge noget op aarlig, omendstjondt de kand have lejlighed dertil, men er vel fornøyet naar de kan have Klæden og Føden, og saa mange Meubler som de til dagligbrug behøver, hvilke dog er ikke meere End Et Bognmands Læsj, hvilke de kand tage med sig i en liiden Baad paa engang hvor de Rejsjer hen, og derfaare holder de os for et underlig slags Folk der iidelig samler og aldrig kan faa nok, thj de som har været i Khavn, har fortalt dem, at der ere mange Riige folk, som Eyer store Gaarer og mange Værelser, fuld af adskillige Rare Meubler, saamd Klæder og Mad i Overflødighed, som de aldrig kan bruge op, og dog ere de saa gierrige at de ikke engang vil give deris fattige Næste som gaar omkring og tigger Et stk: Brød Gen gang, hvilket er saa ubarmhiertig, at vii tidt har græet over slig medfard, og hvor vil de hen med alt det de Eyer, thj de kan dog ikke tage noget med dem naar de dør. Nu lafter I os, for voris Døselhed og Nachlæsigthed, men vii har større Mariage at laste Eder, vii gjør vore fattige got med det lille vii har, og ingen af voris Folk skal gaae om at tigge, thj vii vil alle være lige gode, og det er den fornuftigste maade at levee paa.

Om Hvalfiskenis Eegenskabere, og hvor mange Sorter deraf eerer.

Der Ere her 10 Sorter.

1. den Sort som hafver de store Barder i Klæften, og det beste Spæet til at give Tran af sig. Deris Længde er 30 til 40 allen Lange, Spækked paa dem ere 3 til 4te qvater thf, Huuden eller Skinned er Sort, uden Haar, men ganske gladt paa Huuden, som er 1 toime thf; der kan af saadan Gen Fisk paa 40 all: lang, bekomis 230 tønde Spæet. Hans Bardere Eller fiskeben, ere 10 til 13 foed lang, og 1½ foed breed i Roden, de ere i talled paa Gen Fisk 600 stk: brugelig, fra 3 til 13ten foed lange; denne Fisk har kun Et Ven oven i Klæften, 6 favne lang, og 4te foed bred jaaledis daæd hvor Barderne siber faste i; under Klæfte Beened er 2de, hvor Tungen ligger imellem; Tungen er 18 foed Lang, og 8te foed Breed.

Denne fiske har ingen Hode Skolt, og derfaare Gy har nogen ierne i Hode, thj de store Kieftte Been sieder fast ved en stor Roed, i Ryggeened, og i Roden af det øverste Kiefttebeen, er et Hull hvor hand trækker sin Lande og kan sprude Vandet høyt i Loften. — Den

2^{den} Sort, kaldis af Grøn: Kapokkak, og af os Fjinde Fiske, siden de har Een Finde paa Ryggen, de ere næsten af samme Størrelse, og haver kun smaa Barder i Kieftten fra 1 til 3 foed lang; Spækked paa den, er kun $\frac{1}{4}$ all: tyk, og mavert, uden at give stor Tran af sig, hvorsaa de stielde bliver Efter fatte. De ere hellers i alle maader af Fasong som den første. — Den

3^{die} Sort kaldis Tunnotik, og er overmaade stor og Lang, iae Een deel af de største er 70 til 80 all: lange, har og kun Kaarte Bardere i Kieftten, til 4re foed Lange, Spækked paa den er nok $\frac{1}{2}$ all: tyk, men haart, og giver kun ganske lidet Tran af sig, er og meeget vanskelig at fange, hvor over de kun stielde bliver Efterfatte; Grøn: kan vel undertiden fange den, som de finder Smag i dens Kiøed og Spæk, men som de ikke kan faae noget for dens Spæk og Bardere, ere de ikke meeget for at fange den; denne Fiske, er og gemeenlig overalt begroed med Stiel og Snigle Stiel hvor de kan cede Hul paa Huden, saa han ligger alletider og skubber sig moed Fisken. — Den

4de Sort, kaldis Chacelot og paa grønlandsk Kiutilik, har Een længde til 60 ad 70 foed, har hvide og sorte pletter paa Huden, den har og Et stort og tygt Hode, med Et langt Kieftte Been, paa 25 foed lang, og i steden for Bardere i Kieftten har den korte og tykke Tender, hver til 5 toime lange, som bestaar af 300 stk.: Zernen i dens Hode, er det saa kaldet Hval Rav, ser ud som Tælg, hvor ieg har faaed af saadan et Hode 8 til 10 tønder Spermiceet. Den har ogsaa got fedt Spæk paa sig, til een 40 fader; hans Næsebor, eller Rüste Hul, staar til den Ene side, saa at i steden for de andre, puster liige i Beired, saa Blæsker denne til den Ene Side; den har og kun Et Dye, som staar midt i Hode, dog lidet til den høyre side, men kan med det Ene Dye see langt stærpere end nogen af de andre Fiske, hvorover han er meeget vanskelig at fange; dens meste Spiise, er de graadige Hayer, thj de kan den saa plage, at hvor Een Chacelot kommer, der stjer alle Hayerne; ligesom Hayerne ere Een Plage for andre Dyr og Fiske, saa er nu Chacelotten en Plage for Hayerne; ieg har seet og Erfared, at saa snart Een Hvalfiske eller Et andet Søe Dyr fangis, har man strax over 100de Hayer om sig, som Riber og slider i Aasled, iae folked staar og stor Fare for deeris graadige Tender, men fanger man Een Chacelot, kan man uden Fare flense Spækked af den, thj Hayerne stjer ogsaa den døde Krop som Een Pæst, saa det er Et stort antepartie i mellem dem. — Den

5te Sort, kaldis af Grøn: Sigokitsok, fordie den har Et kort Hode, med smaae Barder oven i Kieftten til 6 foed lange, og ere liige saa goede som den første Sort af de bedste Hvalfiske; dens Spæk er ogsaa ganske goed til at brænde Tran af. Dens Længde er kun 50 foed, til 55, er hellers i alle maader lige som de andre. Alt saa, er denne, saavel som den Rætte Sort, og

Chacelotten de 3de nøttigste Fiske, men de andre ere vel store, men deris Spæk jaa vel som Bardenne, kun til liden notte, hvorfraare de bliver kun lidt Efterfulgte at dræbe. — Den

6te Sort, er de store Sværffiske, som af Grønlf. kaldis Arloit. De ere 30 til 35 foed lange, temelig tyk, med et stort og tygt Hode med Tænder, snart ligesom Gen Love, med Gen stor Pukkel, eller Svær(d) midt paa Ryggen, som er 3 all: høy, og er jaa smeedig, at han kan bøye dem liige som Gen Arm, med denne Pukkel tager han sin Unge paa Ryggen og bøyer denne Puffel over den og haalder den fast, imedens han Rønder Efter Sælhundene, og andre Søe Dyr, thj den bider og slider om sig paa alle Kanter, liige som Gen glubende Love og Bjørn, jaa, at hvor denne Fisk kommer frem, der styr alle andre Dyr og Fiske, jaa ieg har seet, at paa 2 à 3 Dager er aldrig Gen at see paa Gen 5 ad 6 Miile nær; ieg har med Forundring seet, hvor Sælhundene og Hvalffiskene har rændt lige op i Bugterne, som de vare forstyrrede, de har undertiden fanged 5 ad 6 Sælhundede, hvor de har haft de 5 paa Ryggen af Sig, som de holte fast med Sværed paa Ryggen, og den 6te har de haft i Næsten, og dog har de været jaa graadige, at de har rændt Efter andre Endnu. Den same Fisk har ogsaa got Spæk, men skielden fangis, jaa som den er baade fke, og farlig at komme til Rætte med.

Grønlf. har og et Mundheld blandt sig inbyrdis, at naar de taler om slætte Gemytter og Mordere af deris folk, jaa kalder de dem gierne Arloit, efter disse Slags glubige Fiske. — Den

dj: 7de Sort, kaldis Tikagulik, som og har een liden top paa Ryggen, og er kun 15 foed lang, har og got Spæk; men ingen Barden udj Næsten, men smaae tænder, som hans Hode er smaae Fiske; denne Fisk kan Grønlf: fange undertiden, som er dem Gen goed Spiisje. —

dj: 8de Sort, er Hviidffiske, ungesær 12 foed lange, har Et nydelig Spæk, som giver af sig hviid og klar tran, den har og tænder at æde med, og sit Blæsse hul bag i Hode som de andre. —

9de Sort, ere Inhiørninger, som ere af same Skabning og Størrelse som Hviidffiskene, men Sorte paa Skindet, har et Horen midt i Næsten 9 à 11 foed lange, af fiindt dreied Been, har og smaae Tænder, lever af smaae Fiske, Hummen har kun Et lide Horen ungesær 1½ foed lang, føder hellers almindelig kun Gen Unge, liige som alle andre Hvalffiske. —

dj: 10de Sort kaldis Nise, er kun 6 foed lang, har og smaae tænder; dens Spæk ligner næsten Svine Flæsk, og er den bæste Spiisje for Grønlf: — Den

11te Sort, er Gen anden slags, som kaldis hayer, jeer næsten ud paa Kraapen som en stor Torff, er af ulige Størrelse 20 til 60 foed lange, har ikke Riød men Fisk som Gen Hellefisk, Et stort Hode, og Næsten som Gen Roe, Næsten er under Hagen, med 5 à 6 Rader skarpe tænder, har inted varmt Bloed, Et stort Svælg, ingen tarmer, men dis større Lever; den har ingen naturlig Gang, men brækker af sig hvad han sluger i sig, den er jaa

graadig, at den kan sluge Spækfisk: i sig saa store som Een heel tonde, og hvor der er Osler, kan man i en Hast see over 100de stk: paa Gengang; den er ogsaa farlig, om et Menneske falder isøvn da ere disse strax parade at Rive dem istykker og sluge dem i sig.

Grønl: fortæller, at disse Fiske parrer sig ikke som andre, men de Javer Een anden Sort Fiske fra Sin Rovn, som kaldis haae, og de lægger sig i dens Stæd igien, og ruer deraf de store Hayer, thj som før er talt har disse ingen naturlige Gange. —

Hvad nu de store Hvalfiske angaaer, som have Barder i Kæften, som staar fast i den overste Kæfte Been, de har ingen Tærne, og Gy heller nogen Hodestolt eller Pande, thj dens heele Krop bestaar af store Ryggebeen og Ribbebeen, med Een lang og stor Kæft, der udgjør et Hode. Disse saame Fiske, kan ikke æde og tygge nogen slags Fiske, saasom de ingen tænder have, men de lægger sig oven i Vandstørpen, med Kæften aaben, hvor en stor Mængde smaa Incegter flyder ham i Gabet, som han sluger i sig, og af dem fødts og giødis hand.

Den anden Sort Hvalfiske, som haver tænder, æder baade smaae og store Fiske. De har baade Hode og Tærne, lige som andre Dyr, hvorofver Grønl: kalder disse for meere fornuftige end de andre som ingen Kæst Hode og Hierne haver.

Andre Hav Dyr.

Nu kommer En anden Sort Hav Dyr, som har Hud og Haar paa Skindet, med Tænder, og Bøster i Smuden.

Den første Sort kaldis Hval Nøsser, og har, for uden de 2de store tænder paa 1 all: lange, som staar ham ud af Kæften, mange andre smaae, hvor han tygger sin føde med. Det saame Dyr, er 3 favne lange og meere, har 2de Laller forand, og 2de bagud med store Kløer, ser næsten ud som Een Sælhund, men har Et stort tygt og fælt Gesigt, næsten som en Løve, Røde Dyrne; dens Hud er 1¹/₂ tome tyk, saa ingen Moscet Kugle kan bide Hul paa den, uden saa er, at de kan træffe ham ved Dred; dette saame Dyr, er farligere at komme til at dræbe End Een Løve og Bjørn. —

Her næst er her mange Sorter Sælhunde, af ullige størrelse;

1. Een Sort som kaldis uksuk, og kan Een af dem, giøre 1° med sit Spæk.

2. Een Sort kaldis Alapmøs, er næsten ligesaa stor, men farlig at styde, saasom den søger at hævne sig som Een Bjørn.

Dernæst ere de saa kaldede Svartfide, stor-spraglede, smaae-spraglede, Netset, Netseglit, aglektut, som udgjør otte Sorter, af disse er her Een Mængde, som er Grønl: næste og bæste føde, thj af dem har de føde, skind til Klæder, tæster og Baader etc.; og deris Spæk til at brænde, varme og kaage deris Mad med. —

Videre om Hvalfiskene.

Nu følger, hvorleedis Hvalfiskene Parrer sig. Det stier paa adskillige Maader. De løbber Efter hinanden, og Hannen Javer saa længe Efter hende, intil hun kaster sig paa Ryggen i Vandstørpen, og da kommer Hannen og lægger sig over hende, og lader sig siungke saa sagte ned i det dybe, som varer ungefær $\frac{1}{4}$ tiime, hvorpaa de begge kommer op, Rønder hid og did med saadan forsøje, og slar Vandet høyt i Veired at det er grusomt at see paa. Jeg har og nogle gange, seet saadan Een stor Hvalfisk springe saa høyt ofver Vandet som Et Havel Skud i Veired, og med saadan et Fald i Søen, at ieg som laae med 1 Chalupe Et got Riffel Skud fra den, hafde nær gaaed til grunde af Søegang.

Den 2^{den} Maade, er liigeleedis, untagen, at i stæden for Hunnen ligger paa Ryggen, kaster Hannen sig paa Ryggen, og hun ovenpaa, hvor de strax lader sig siunke, og paa samme Maade som før er mælt.

Den 3^{die} Maade er det forunderligste, thi de Rønder sammen, og Reiser paa Ende imoed hinanden ofver Vandet, og tager hinanden i favn som det var Mennisker, og kan holde hinanden saa fast om lived, med sine korte Laller, og staar saa lige Ræt i Vandet, som er forunderlig at see til, og til slutningen kaster Hannen Hunnen baglændis over, og enhver løber sin Wei under Vandet.

Disse Hvalfiske, ere saa geile, at naar en Hun Fisk bliver stukken af Een harpun eller lænsje, og den undløber uden at faae Døedskud, forfølger strax Hannen hende paa det hæftigste, og stikker sin membra udj Saared, og tumler saa længe med hende, intil hun giver sin Mand op; der ere vel de Hvalfiske, hvis membra er 4re allen lang, saa det kan ingen Under være at den kan blive dræbt ved saadant Spiud.

Naar nu saadan Hvalfisk føder sin Unge, som almindelig er 18 til 20 foed Lang, naar den fødis; Lægger hun sig paa Ryggen, og holder bare Patterne over Vandet |: som er ikke større end Koepatter, og haver kun 2de fitt; |: hvorpaa Ungen lægger sit Hode paa hendis Bryst, og patter alt hvad den kand.

Een Hvalfisk, saa vidt ieg har Erfared, med de gamle Grønl.; saa gaar den med sin Unge udj 12 maaneder, men de andre smaa skal gaae i 10 maaneder; men alle de andre Søe Dyr, som haver Haar og tænder, gaar almindelig i 9 Maaneder, undtagen de smaa Sælhundede, som gaar ligesom andre Sviin paa Landet. —

Af alle disse Søe Dyr, holder Grønl: den saa kaldet Arloit, med det lange Svær(d) paa Ryggen, for det skadeligste, thi den er sticelden at bekomme, men hvor den kommer hen, der styer baade Dyr og Fiske, og den forlader ikke gierne Stædet, førend alting er Ruineret, saa at Grønl: spaar sig ikke got hvor den kommer hen.

Denne samme fisk, faae snart den agter sig Et andet Stæd hen, naar han

har gjort Keent bord hvor hand hafde opholdt sig, tager han sin Unge paa Ryggen, og bøyer det store Svær over ham, og holder ham fast med, og saa Rænder hen til andre Stæder, hvor de i en kort tid atter gjør Keent bord, thi alting skyer for dette Udyr, ligesom alle Fugle gjøre for falken og ørnene.

Disse samme Dyr eller Fiske, Endstiondt de ere ikke meeget store, tør dog Atrapere de store Hvalfiske, hvor de bæere sig saaledis ad; de bider hver sig fast i hans 2de Forlaller og Gen i stærten, og den 4de bider ham over Pusste Hulled, og paa den Maade kan de inden Gen time dræbe den største Hval.

Om Land Dyr.

Uf Land Dyr, er her kun 5 Sorter;

1. Hviide Bjørner; 2. Keens Dyr; 3^{die} Harrer; 4de Ræver; 5te Hunde.

Hvad nu Bjørnene angaar, da ere de hviide, med Gen sort Ræse og en sort Blæt paa Svær Dretop, de ere ogsaa langt større end dem som falder i Norge, og som deris mæste føde er af Isen paa Søen, hvor de fanger Sælhunde, Hvidfiske, og under tiden de farlige Hval Rosser, som haver de 2de store tænder forand i Kieften, hvorover Bjørnene under tiden maae sætte lived til, eller og med skæne forlade den.

Disse Sorte(r) Bjørner, ere af Gen anden Art, thj de ere som oderen, der kan leve paa Land og Vand, iae dukke under Vandet Efter Sælhunde og andre Fiske, de ere meeget grumme at gaae imøde, har og Forstand paa, hvem der vil skade ham eller ikke; Jeg har vel nogle gange, været i Raft med dem, men er dog sluppen Løffelig fra dem.

Disse Svære Bjørner har almindelig kun 2de Unger, og det første de ere fødte, har de snart ingen Signelse til at blive noget, og er ganske nøgne uden Haar, de ere ikke heller større end Gen nyføed Ratte-Killing, imidlertid |: som de siger |: sliffer de dem til lived, og inden 8te Dage har de allerede Haar paa Kroppen og kand krybe, hvilket er meeget forunderlig, at saadanne store Bedster, haver saa smaae Unger, og inden 3de aar er ganske fuldvorne til 4 all: lange og der ofver.

Herpaa vil ieg fortælle Gen histori om saadan Et Dyrs forstand.

Her var en gammel Grøn: oppe ved Jacobshavn, aar 1741, da ieg var Røbmand der paa Stædet: den samme gamle Mand, fik fat paa Gen liden Bjørne Unge, saa stor som en Kat eller en liden Hund, den samme bragte han hjem til sit fattige Huus, og oplækkede den; da nu Gen tid af 1/2 Aar var forløben, gif denne unge Bjørn stædse efter sin Høshunde, satte sig ved Hans side paa Isisen hvor han stoed og fangede Sælhunde. Dette gjorde han nogen Tid, og slæbede det lille han hafde fanged hjem med sig, men da nu Bjørnen saa at denne gamle Mand hafde ondt ved at trække dem, toeg han Louved fra Manden, kastede Bugten af Linen over sin Hals, og saaledis slæbede dem hjem Efter sin Høshunde.

Nu hente det sig, at der blev ondt Veier, og den gamle Mand ey kunde komme ud, gif Biørnen hen og toeg Mandens Line og harpun stof i Lallen, og gif sin Bey langt ud paa den farligste Sis, og kom hjem om Aftenen slæbende med 7 Sælhundede.

Over dette blev Manden og hans gamle Kone saa fornøied, at de kaagede noget af Riødet og gaf ham, som han fant goed Smag udj. Anden Dagen gjorde han ligeleedis, kom hjem med alt hvad han kunde slæbe med sig; her over blev Manden saa fornøied, at han gif til sine Naboere, som tilforn hafde foragted ham for hans Fattigdom, bad dem til giest paa frist Riøed, sigende, nu trænger ieg ikke meere til Ederes Raade, ieg er gammel og min Kone med, der nu inted kan forticene, ieg har ingen Børn der kand hielpe mig, men ieg har faaed een Stig-Søn, som er saa goed Een Fanger, som alle I ikke kan gjøre ham Efter; Af Nysgierrighed gif de med ham for at see denne hans Søn; da de nu spurte ham hvor hans Søn var, Bægede han paa sin Biørn; dette fortrød dem noget, og de bleve vel tragtered, gif hjem med Fortrydelse.

Kort at fortælle, her gif hen Et par Mar, og han fik overflodig, baade af Sælhundede og Hvidfiske, hvor han kunde sælge en stor Haaben Spæk og Skind, foruden det han selv brugte, og derover blev en anseelig Mand. Saa som nu Misundelsen, er en sædvanlig Syge, anjaae de andre ham an med fortrydelse, lagde over, og dræbte denne gode Biørn imeddens han var paa fangst; denne Uheld fortrød den gamle Mand og hans Kone saa meeget paa, at de af Sorg døde om Foraaret, og det paa Een Maanedes tid.

2. Rensdyrenis Egenskaber.

Disse Dyr Ere nok saa store her som i Norge og Sverg, men Grønl: ved ikke at benytte sig af dem som Fjindlapperne i Norge, men de iaver og styder dem ned for foede, uden at tænke paa at de skulle forminskes, iae deris Overdaadighed i dette saavel som i andet, har været saa stærkt, at de har allene taget Huden af, og ladet det defekate Riøed ligge Efter sig i marken for Ravnene og Ræve, hvilken Synd og Overdaadighed ieg tidt har faareholdet dem, at Gud Een gang ville blive vred paa dem for sliig Worden; nu har de vel paa nogle Mar fortrødt deris gierning, siden Dyrene ere saagotsom Keent styd her fra, og meenis at de ere flygted ofver Fjeldene hen til den Øster Side af Landet, saa her er nu rart at see et Dyr paa mange Miile nær; jeg har vel forsøgt at faareholde dem, ikke at Jave efter dem i en 2 à 3 Mar, saa kanske de torde samle sig igien, og ikke holde saadant Huus som de tilforn have gjort, dette aproberde de vel, men det er dem saa umuelig at holde som at holde Katten fra Muesen, ieg har ogjaa fortalt dem om Fjindlapperne at de har tæmmed Keenkalvene, og nu ere Eyere af en stor Deel Keens Dyr, som kan give dem baade Klæde og føde nok, og dog ikke forminskis, men I her, ere nogen Gegenfjindige og urimelige Folk, som heller vil døe af Hunger, end lade Eder underviise i det som got er.

Ved denne Tort, hafde de ikke andet at sige, om ieg ikke ville være deris

Herre og forbyde dem saadan Ufrik, men ieg betaffede mig at være Herre for saadanne ufikkede folk, og sandelig dette slags folk, er saa ufikked til at have Øfrighed ofver sig, at de skulle før lade sig partere førend de skulle aflade deris Skikke.

3. Hernæst ere Ræver,

baade blaaeagtige og hviide, som er en temmelig Mængde af, de ere ikke saa store som i Fædernelandet, de kan ogsaa have 8 à 10 Unger, Gen gang om Aareb, men Grøn: betæener sig ikke stort af dem, men sælger Skindene til os, Riødet æder de ikke, men holder det for ureen Episje, saa som de skal have Menniskers Forstand; hvor paa her følger en fabel, som de fortæller om Rævene.

Der var Gen gang Gen ung Karl, meeget smuk af Skabning, den samme reiste iidelig omkring, for at opjoge sig en Brud af samme Skønhed som han selv var; imidler(tid) tilfist træffede an et smukt Tælt paa en De, hvor han gif ind udj, og der blev var en deilig Piige allene, som han strax blev forlibt udj; derpaa begynte han straxen at frie, fik til Slutningen tilfagu paa hende, med de Vilfor, at han skulle blive hos hende i sit Tælt, og Gy at komme til sine Venner meere; som nu en sterk forlibt Person, betæengte sig ikke længe, men svarede straxen Saa der til, og derpaa lagde de sig sammen som Ægtefolk.

Da de nu var forenede sammen, toeg han daglig ud paa Jangst, var stedse løffelig, og naar han kom tiglig hjem ufornodende, saae han ingen i Tælted, uden Gen Ræv, som strax løb ud, og derpaa kort Efter kom hun ind, og hafde en liden Pøsse Vær med sig, dette Continuerede en tid lang, hvor han stædse med Fortrydelse kom hjem, og ikke fant hende at bestille noget, mens stædse saae denne Ræv at løbe ud af Tælted, blev han noget vred, spurte hende hvad det var for en Ræv som stædse løb her ved Tælten, men hun svarede ham med en vred Miine, at han motte skytte sig selv til en Tid, saa blev det vel got, men hvis han tiere kom med denne Rævefnak, skulle det bekomme ham ilde. Ved denne Tale blev han meeget vred, og skieldede hende ud for Gen Ræv, hun bad ham venlig at tie, og ville holde for hans Mund, men han stotte hende fra sig, sigende, bort fra mig, du stinker som Gen liderlig Ræv; derpaa greb hun i sin Pøsse, og optoeg 2de Ræve Rumper, og i en Hast fatte den eene paa sin Mand, og den anden paa sig selv, og med et Skrig løb ud af Tælten til fiølds og da strax blev forvandlede til Ræv, som og gaar den dag i dag til allis vedunder, saa det er for den Sag skyld at de har Fornuft som Mennisker.

4. Harer er her og alleveegne en stor Deel af, de ere hviide baade Vinter og Solmer, er ogsaa nok saa store som i Dannemark; de yngler 2de gange om aared, og har almindelig hver gang 3 ad 4re Unger, det første Sæt er udj May og det andet i Augustj; disse Harer, ere meeget hviidere og feedere i Riødet, end som i Dannemark, har og en bedre Smag og meeget mørere i Riødet, Ulben er ogsaa meeget tyk og fiin; disse Dyr har ogsaa Grøn: Gen fabel om, som hermed følger.

Der var Een gang Een ung Kone, som var meeget inføldig, saa at alt hvad Manden lærte paa hende var hun lige taabelig, saa og troede hun alt hvad hende blev fortalt, hvor over Manden maatte give Hug paa hende. Een Dag da hendis Mand var ude, kom Een stor Stielm til hende, og inbilte hende, at hendis Mand havde sagt at hun maatte ligge hos ham saa tidt han begiærede det, og da ville han ælske hende meeget høgere. Denne unge Kone som tillige skulde være meeget smuk, troede denne Stielm, og tilstæde ham at ligge hos Sig, imidlertid kom Manden hjem, og fik see sin deilige Kone hos en anden, blev saa ivrig at han toeg den Pind som de bruger til deris lamper, tænte ild i Venden paa den, og stak sin Kone 4 à 5 huller i Rumpen, og til sist brente han hende med same Pind i den øverste Leppe, saa hun af Bærk og Pine Rænte sin Bei tilfiels, og i Een Fart blev forvandlede til Een Hare, og derfaare ere alle Harer Inføldige, og har denne Klyft i Overlepen, tillige 5 à 6 Rumpes Huller som dens naturlige Gang gaar ud af, hvilke ieg aldrig har observered før end denne fabel af Grønl: mig blev fortalt.

5. Ere deris Hunde her i Landet, de er temmelige store ungesøer som Slagter Hundene i vore Lande, seer næsten ud som Ulve, har spise Dyr, Haar som en Ulf, spise Snude, store Tænder og Kløer, med en temmelig tyk Rompe. De ere af adskillige Couleurer, hviide, Sorte, Røde og spættede, de gjør skælden men stædse tuder, dog ere de ikke bise imoed Mennister, udden saa er, at naar de ere jultne, eller og har Unger. Een Deel af dem ere gode Jagt Hunde, dog betiæner Grønl: sig ikke af dem i anden tilfælle, end som Heste til at kiøre med, og kan have 5 à 8 stk: for en Slæde, hvor de kan trække et temmelig Læs, ieg har selv Een gang kiørt med 5 Hunde for en Slæde, i de korte Dage om Vinteren, kiørt 8te miele, med Een tønde Spæck og 1 Sælhund paa Slæen; hellers betiæner de Sig og af deris Skind til Tækkener og Klæder, som ere ganske goede, og lige saa goede som Ulfve-skind i alle Maader.

Om Fuglene og deris art!

1. Ornen som den fornemste Fugel her paa landet, den er almindelig brun med sorte og nogle hviide Ficer, den er temelig stor, er 4re allen i sin flugt, og gule Føder og Næb, med Røedagtige Dyne, den er saa sterk, at den tager baade smaae Sælhund, Ren Kalve, Harer samt Fugle og Fiske etc.:

Om Ornen har de og Een fabel. Han var og Et høfmoedig Menniste, og tyrannisk imoed alle, og stræved Efter at være allene Herre, dette fortrød alle de andre paa, og samlede alle Høye folk saamen som skulde forvandle dette Brutale Menniste, saa de bleve Eenige om at forvandle ham til Een Fugel, nogle ville haft ham til Et firbened Dyr, men de fornuftigste af dem sagde, det gaar ikke an, thj saa kan han hævne sig paa os, men Een fugel kan ingen Skade giøre os, men fordi han ikke skulde for stærk fortryde sin for-

vandsling, blev han omgiort til Gen Ornen, for at være Herre over alle andre fugle, hvor hand og hans Efterfømære den dag i dag, tyransiserer over alle Fugle og smaa dyr. —

2. Falken er her af same art som i Island, og er en meeget adræt fugel, her er graae, hvide, spætted og blaae graae; disse Fugle, siger de om, att være Horunger af Ornen, som gif saaleedis til; Ornen tillige med sin Kone, da de nu var forvandlede til Fugle, fortrød han stærkt der paa, og fløy hies og her om, for at giøre Skade, imidlertid fik han see nogle kionne Piger i Marken som ploffede Bær, han fløy da til den kioniste af dem, toeg Hende med Bold og kræntede Hende, imidlertid føde denne stakkels Pige 2de falker unger, som slægte deris kicere Fader paa, og myrdede alle de fugle de kom over. Pigen som af denne Skade blev foragted og Javed bort, motte tage sit Herbærge i Gen Klippe hvor ingen kunde kionne til hende, imidlertid saa levede hun der ganske got, og byggede sig en Hytte, og hafde taged Lampetiedel og Syenaale etc: med sig; hendis Unger, som vare Falker, kom hjem til hende hver Dag, med Hæter og Fugle, hvor hun kaagede og bepisfede sine Unger intil hun døde, og derfaare er det at Falkene alletider bygger deris Reeder udj de bratte Klipper. —

3. Her findis ogsaa Ugler, som ere saa store som Orner, de ere hviid-spætted, store Dyne, store Kløer, og Gen kort krum Næb, og Et stygt Rundt Hode; de same tager og alleslags Fugle, næsten lige saa got som Gen Falke, men de ere næst graadige Efter Harrer. Aarsagen til denne Misforstaaelse, skal være kionen af Gen Trætte som Uglen og Haren hafde samen, Uglen brystede sig af sin Skionhed fremfor andre Dyr, og sagde at hun aldrig ser smukkere Unger end hendis, Haren derimod sagde at han var den smukkeste, og Uglen den fælliste blandt alle fugler, hvortil alle fugler istemede med Haren, og sagde at det var ganske jant; hvorfaare Uglen blev vred, laavede at være derris Fiender al sin Tid. —

4. Ravner, er her Gen stor Mængde af, de ere i allemaader som i Danmark, dog jynis mig, at de ere lidt større. Om denne Raafugel, har og Grøn: en fabel.

De siger at Ravnen var i faarige tider ganske hviid, nu er her og Gen Svøfugel, som er meeget smuk tægned, som og var hviid; disse tvende Fugler kom samen, og var misfornøyet med deris hviide Farver. Svøfuglen sagde da til Ravnen, du er meget kunstig, nu kan du først mahle mig, saa vil ieg siden mahle dig ganske smuk; Ravnen gjorde da Begyndelsen, og mahlede den med adskillige rare Farver, men Benene malede han pikforte. Denne smukke fugel blev fortrydelig over at han hafde saa liderlig bederved hans smukke Been; Ravnen sagde derimod, at det var den smukkeste Farve, og nu kan du mahle mig; hvorpaa toeg fugelen Gen heel-deel Sværte og smurte Ravnen over alt med, ind i Kicæsten og om Dynene, saa han skreg høyt, fløy bort og Raabte kak, kak, kak. —

5. Ryper, er her en stor Mængde af, og deilig til at spisje, er lidt

større end en Due, er graae spætted om Sommeren, og hviid om Vinteren, med sorte Ficer i Kompen, og Gen liden Røe Kam over Dynene; Disse skionne fugler, siger Grønl: at have været Folk tilforn, som saaledis blev forvandlede;

Der var Gen formuende Mand med sin Kone, som havde Gen deilig Datter og Søn; denne Pige havde imidlertid mange Friere, hvorfraa Forældrene rømte langt bort paa en De, for at boe i Røe. Imidlertid bleve forældrene Syge, samt deris tæeniste Folk, og døde Gen tid Efter hinanden, og efterloed disse 2de Søskende i en sørgelig Tilstand, disse saae sig nu forladt af alle, og begynte haart at græde og klage sig saa længe, at deris Døne bleve Røde, hvorover de ønskede sig at blive til Gen smuk fugel paa det de kunde kome til Folk, og derpaa græd bitterlig, og i det samme blev forvandlede til Rypen, og fløy tilfjels, og til Beviis saa hær Rypen den dag i dag Røde Døne, som er den Røde Kam de hær, og at de stændig forligis som Søskende. —

Foruden disse store Landfugle, findes og nogle faae Sangfugle med grøn: Navne, som ere, Kopanuarsuk, Naglarmiutak, nennammak, tokkoveiut, og orpingmiutet. —

Af Søe og Vand Fugler, ere Gen Mængde af Sorter, som følger Navne paa og er mig nogle ubekiente som haver grøn: Navne.

1. graae Gies; 2. Rød Gies; 3. Vnder; 4. Fiske Vnder; 5. Duf Vnder; 6. Stok Vnder; 7. store Høimenter; 8. Alfer; 9. Boreficerer; 10. Strand Snipper; 11. Luder; 12. Svart Bager; 13. graae Maager; 14. blaae Maager; 15. Seeinger; 16. jmaae Maager; 17. Strunt Jager; 18. Tærner; 19. Lømer; 20. Sfarver; 21. Teister; 22. hvide Teister; 23. Mulemøfer; 24. Enke Røner; 25. Jan jon Jenten; —

26. Piut, en fugel som Gen Svane; 27. Niakkortok; 28. Tellibbik; 29. Tuglit; 30. Naviak; 31. Tojuk; 32. Peit, 33. Tornnauarsuk; 34. Aglit. —

35. 2de Sorter Ederfugle. Disse fiste fugler, ere sær nyttige, de ere gode at spise, giver mange Væg af sig, de har skionne Fieder, og besynderlig den kostbare Duun som de lægger af Sig, saa at hvis disse Der bleve tagne i Agt, kunde der skaffis meegen Duun.

Om Landets Beskaffenhed i sig Selv.

Landet er med Klipper og høye Bierger overalt, med Daler og Elætter imellem Biergene. Midt i Landet ligger de faste Fiskbierger; der er og mange Fjorder og Bugter ind ad Landet, hvor der rinder baade store og jmaae Elver, hvor der findes Mængde jmaae Lax og Orter.

Landet er hellers ikke saa mavert som Ordet gaar af, og allerhøest om de Syd, hvor det er lige saa got som i Norge. Her findes de fleste Fjorder, jmaae Træ af Bidier, Elletræer, Genetræer og Birke Træer en 4te all. høye, men om de Syd paa Landet ere de saa tykke som en Karl om Lived; Græs

er her og overalt, og især hvor Jorden er dyrket af Grønl., her findes og angelica, samt andre Sorter Blomster som er henimod 9 à 10 Sorter, wild Rosmarin i Mængde, tiimian etc.: Af Bær findes, Blaae Bær, tytte Bær, Gene Bær, Krækebær, Bionebær, Rønbær, og muldebær.

Udj Biergene findes Raaber ærs, Jern, lidt Sølv, Christæl, Rubin etc.: samt Rød og Gul farver, men formeest her ingen Skaave er, kan ey heller Bærgværkene fortsættis.

Søen som almindelig er Riik paa alle ting, kan Erfaris af de mange Hvalfangere og Handlere som her kører, thj Indbyggene lefver mest af Vandet, thj Alger Dyrkning kand ikke indrættis, saasom Sømerens Heede varer kun udj 2 à 3de Maaneder, og Natte Kulden er snart heele Sømeren igiennem, dog kan her vore lidt Hade Urter af de grovste, thj de finste kan ikke kome sig.

Iblandt disse Bierger og Der som her findes i store Mængde, har Grønl: nogle latterlige historier eller fabler om, hvilke de fliste af dem troer at være sandt; Endskjønt at disse Historier ere daarlige, saa ere de lige saa fornuftige som dem ieg hørt haver i Jylland og Norge.

Først fortæller de, at der skal være Et slags folk langt op tilfiels, som de kalder Erkiqlit, de samme bruger Bue og Piiler, de ere Høye og store, har Een lang Hals, og ere farlige Folk at kome til, men sees kun skjelden.

Dernæst er der og Et slags, som boer i Biergene, og skal være overmaade store, som de kalder Tunnarsuit, de samme skal være meeget sleime til at intage folk til sig i Biergene, som de iidelig Plager med tungt Arbejde, saa at de mange gange kan høre Skrige ind i Biergene.

Nok et andet slags, som de kalder Innuaruglidt, de ere smaae og lader sig mest see i Maanestind hvor de kører lige op af Jorden, de samme skal ikke være meeget sleime at omgaais med, naar de kun maae narre folk saa meeget som de vil, men dersom nogen ikke kan taale det, men vil hævne sig paa dem, da døe de af Een hastig Sygdum. Een gammel taabelig Pige fortalte mig, at da hun var ung, gif hun og paa Jagt tilfiels alene, og blev forvildet i taage, imidlertid om Natten, hørte hun en deilig Sang, og da hun nærmede sig til dem, og blev var at det var under Jordiske Folk, ville hun løbe fra dem, men de toeg fat paa hende og slæbede hende under iorden til sig, hvor hun kom ind i et Smukt Huus, og faaresandt alle ting i goed Stand, der var hun i nogle Aar, og hafde meeget got hos dem, men Ey kunde kome ud eller see nogen Udgang, imidlertid som nu Een af dem fride stædse til mig, og ieg ingenlunde ville ægte ham, blev ieg udstødt oven paa iorden, hvor ieg befant mig under aaben Himmel, men da fornam ieg, at have mist min forstand, og det hafde de sleime underiordiske folk paalagt hende, og hun kom til sine Venner igien, imod allis Forundring.

Paae Derne ved Stranden, skal og være et slags Folk, som kaldis Ingnersoit, de samme skal være braknæsjet, og snovle; dem holder de faare at være de værste, thj de tager ind til sig alle dem som kører roendis for deris Strand, og itrækker dem Støvler paa Benene, som ere fulde af Maddikker og

Øder Kopper, der tærer alt Kjødet af Venene paa dem. Saa snart nu en ved Hændelse kan blive borte i sin Kajak til Søes, og de ikke finder ham, heder det strax at Ingnersoit har taget ham til sig.

De fortæller og om Een anden Sort, som skal have Et øye midt i Panden, som ved sit skarpe Syn kand dræbe Folk. —

Hvad Løften og dens Planeter samt andre Tægener angaaer her i Landet, da har ieg fra det første ieg kom her til Landet, som var 1721 og til nu vi skriver 1770, seet mærkelige Forandringer. Først har nu Folked taget aarlig saa stærkt af, at mange Stæder ere øde, og de Stæder som ieg tilforn kunde tælle over 50 familier, ere nu kun 5 à 6 familier. Aarsagen til denne store Forandring, er, at her drugner Een stor Deel, men den største Aarsag, er at de nu findis meere skrøbelig af Sygdommer end som tilforn, thj nu ere de aarlig underkast Bryst Syge, Sting, Mave Pine, Hode Pine, Blodgang, og Brækkelse, saa her er nu Rart at see Mænd leve over 40 Aar, saa og, dør her en stor Deel i sine Spæde aar, Aarsagen er vel denne, at Møderne har inted at give deris spæde Børn, udden den fattige Mæll.

Dernæst er her nu overalt, snart ingen Keens Dyr at see, den Grønl: som tilforn kunde skyde 40 til 50 stk: kan nu kun faae 1 à 2 stk: hvilke nu har varede i 13 Aar saa meeget slæt: Jeg har Selv for 20 Aar siden, kunde seet hver Dag naar ieg gif paa Jagt, 20 à 30, flere og mindre, hvor ieg selv har skudt om Sommeren Een 30 stk:, men nu kan ieg gaae udj 14 Dage og aldrig see Een; det forunderligste er, da ieg tilforn kunde tælle over 100de Mennesker paa Et Stæd, imoed her nu kan næppe findis 20, og da var her Dyr og Fiske nok, og nu da folked tager aarlig af, tager ogjaa Dyr og fiske af.

Nu skulde vel nogle tænke, at siden Grønl: fik Givær, maae de være bort stiotte og bort skræmt, men det kan ikke heller være troelig, thj da motte Harer, Kypper, og andre Fugle, samt en Sort Sælhundde som daglig plagis med at skyde dem, hvilke stieer baade Vinter og Sommer, og dog er her lige fuldt af de Sorter, og hvorfaare formindstis de store Sælhundde og Hvalfiske som Sicælden kommer ind ad Landet til, hvor de ikke engang kan høre et flinte Skud; men ieg tror snarere, at de tager hen til andre land for Een tid, og kommer nok igien naar nogen Møedgang kan træffe dem i deris nye antagne Boepæle, og de same tanker har ogjaa Grønl:, sigende at deris gamle forfædre, skulle have fortalt dem, at her var mangveming paa alle slags Dyr og Fiske i mange Aar Efter hinanden, saa mange af dem døde af Hunger, men blev dog seet siden igien og har været her i mange aar, og nu kand stiee at her kan komme nok igien inden nogle Aar gaar forbie. —

For eensnees Aar siden, var her sicælden Rægn, men næsten klar Løft med N: D: og saa snart som Michelsdagen var komed, fik vi Snee og frost, hvilke Continuerede til sist i April eller først i May, med stændig N: D: og klar frost; nu har siden dentid været aarlig stor Forandring underkast, saa her er snart Rægn hver anden Dag med sydlige Vinde, da her tilforn har

væred iidelig Tørrveir, nu kan vii have Rægn og Slud, snart til Juuletider, saa Vinteren er nu her til Juul, ikke anderleedis som i Danmark, Nordffælv og Torden, som aldrig tilfaarn har væred hørt her ved disse nordlige Colonier, er nu paa nogle aar temelig stærk her, Nordlysen har og taget til, saavel som Ildstraaler af Himelen, hvilke gemeenlig kaldis Dragen af de Norske.

Denne store forandring med Veirliged, har ogsaa forvandlede folked saaleedis, at de ere nu mange Sygdoime underkast, og mange døer i deris blomstrende Aar, men derimoed ere vii Europeer langt friskere End vii vare i de Tider da Frost og Kulden Regiærede; Grønl: i deris daarske Indbildning, siger at Lofstens forandringer har vii skyld udj, thj hver aar voris Skibe fører os Proviant til, fører de ogsaa voris Lands Loft og Veir samt Sygdoime til dem.

Siden her er tidt tilforn meldet om Planeternis Begyndelse og opkomst, Efter Grønl: Sigelse, vil ieg ikke melde meere der om, untagen den Historie om torden. De fortæller at der boede saamen i Et Huus 2de arge Kiellinger, de saame kom hæftig i trætte om et Sælstind, de rev og sled imellem sig med stor Allarm, og til sist tage de deris brændende Lamper med Tran udj og slog til hinanden saa Ild og traänen med Bragen sløj tillige med dem i Lofsten og blev forvandlede til torden, og derfaare kommer alletider torden med Bulder og Ild som stædsje gior Skade. —

Iblant de forandringer som i nogle Aar her har væred, er ogsaa denne; tilforn har her kun væred maadelig om Sommeren af Spyefluer, af Bær samt og Urter, men nu i 2de aar Efter hinanden har væred saadan Mængde af disse saarter at der ingen lignelse har væred med de faarige Aaringer, saa ieg kan sige, at fra det første ieg kom hid til landet og til denne Tid, er alleting foranderlig, folked ere ikke de saame, Loft, Dyr og fiske samt fugle etc: ere Keen forandret, noget til det verste og noget til det Bæste, saa Gud ved hvad her til sist skal blive af. —

Om Maaneden har Grønl: adskillige tanker om. Gendeel mener at den er Gen fornuftig Planet, som kan giøre dem baade ondt og got; andre der imoed, meener at den er Gen Herre over Luftten, som Regiærer den, at lade Storm, undt Veir, frost og Misvægst falde, hvilke de holder faare, ved dens aftagelse og tiltagelse i fuld og nye Maand, hvor af naar det indfalder, har her altid faldet undt Veir, som gemeenlig skier her, og hver gang det unde Veir skier, flygter Dyr og fugle langt op til fiels. Sa de siger ydermeere at Maanen er ogsaa Herre over de færste Søer og paa de højste Bærgger, saasom naar Maaneden er fuld, stiger ogsaa de færste Bander høyt op til alle Breder, iae end og om Vinteren kan den springe igiennem den tykkiste Is i Springstider, og det store Hav gior og det saame, thj i Springstider stiger Haved i Høyden hver 6te time over 6 allen høyt og undertiden 8te allen.

De andre derimoed, siger at naar Maaneden er borte, og voxer til, gaar han ned i Haved og ceder op alle Sælhundene for dem. Den Sticerne som gaar stendig For og Efter Maaneden, siger de at være hans Ticenere. Og naar der kan være formørkelse i Soel og Maaneden meener de, at de vil

gaae ind i Himelen, men Sticernernis Mængde forbyder dem det, saasom Sticernerne har deris Voepæle i Himelen, og kun lader sig see naar det er mørk. —

For nu at faae nogen Rundstab ydermeere, fik ieg fat paa Een Angekkok, navnlig Kannak; den saame had ieg ville fortælle mig noget om hans Kunst eller andet nydt som han hafde ved sin Kunst. Han tilstod vel for mig, at han hafde øvet mange Konster tilfaarne, men nu han var bleven gammel kunde han ikke komme tilrette dermed, untagen Een Kunst som ieg kan giøre naar det skal være, og det bestaar derudj, at ieg kan kalde til mig under Jorden, Een liden Dværg, som boer paa Een De ned i Jorden ved Stranden og heder Ingnersoak, den saame skal Svare mig paa det ieg vil spørge Ham om, og det under Jorden hvor ieg sieder; for nu at overbevise Ham hans Bedrageri i mangis Paashyn, had ieg ham giøre Et forsøg her i min Stue, udj allis Paahør; her paa toeg han Een Tromme, satte sig ned paa Gulved, lagde Een flad Rampesteen ved siden af sig, og derpaa trekkede han sin Kiole af sig, begynte at puste og mumle, toeg Trommen og malede paa Steenen, iorde mange Ophævelser og kalte paa denne ingnersoit, og iorde ham mange Spørmaal, og Spurte mig og de andre, om vii kunde høre noget til den underiorste, men da ieg sagde ney, tiltalede han den og Raabte med græsselige Giberder, kan du ikke tale høyt saa vii alle kan høre dig, men da ieg enda ikke kunde høre noget, sagde Angekkokken, at han Svarede ham, at han var bange for de danske som vare saa mange tilskuere, derpaa had Han, at Han ville sige os hvor vidt voris Skibe vare hid komne og om de var i goed Behold, dertil sagde hand, at Dværgen hafde Svared ham med stielvende Røst, de er i goed Behold, men kan ikke komme fort for den Mængde Drivjis som hindrer dem i Strædet; men da ieg atter sagde inted at kunde høre, blev han noget vred, og viste ham fra sig, sigende, siden han denne gang hafde giort ham tort, og ikke ville tale høyt, ville han ikke meere kiendis ved ham, og derpaa sang Han Een forunderlig Sang og Reiste sig op af sit Sæde. Smidlertid, var det dog ikke Ræet fat, Jeg som nu er bleven lidt tung-høred, syntis mig at der piusked noget under mig, men de andre tilskuere, syntis ogsaa som der var noget, men kunde ingen tydelige Ord høre, alt saa lod ieg Ham blive i den Troe, at Hans Hægerie duede inted.

For nu at muntre os bedre op, toeg Han Trommen og dansede, sang tilige med alle de andre; Saa vii hafde een løyerlig Assemble, og om Aftenen forloed Han os, med Tilfagn, aldrig meere at ville bruge denne og andre sine Konster, men her Efter lære Guds Ord, og allene troe paa Gud, som Gud give det var saa vel.

Denne Pasagie stiede først i Juulij, og sist i Juulij kom vorris Fædernelands Skib løffelig her paa Havnen, som berætted os, at Han laae belaid af driv-iis først i Juulij, udenfaare F: Haab, ligesom Angekkokken hafde sagt; nu maae Een Hver troe som de vil, men ieg sætter ingen andre Troe til dette, end det var en Gifsning af den goede Angekok.

Da ieg nu blandt andet spurte Ham, siden han var saadan Kunstner, Hvorfaare Han ikke forlænge siden havde spurt sin Geist, Hvad Raad og Middel de skulde bruge til at fange de store og farlige Hvalfiske med, dertil gav Han mig 2de ræisong faare, først at Hvalfiskene havde meere end menneskelig Forstand, og Ey kunde fangis uden stor Forsigtighed, thi alle de som farer paa Hvalfangst, maae være uberygtede folk, de skal have nye Klæder paa, de maae Ey heller have de afdødis Klæder paa, den Blære samt harpune som de skal stikke den med, maae bindis Enten 1 Harre Hode eller falke Hode paa som skal gjøre fisken afmægtig, og dersom de ikke tager disse Regler iagt, kan de umuelig dræbe nogen. For det andet sagde Han, at i de gamle Tider var der kun Een Hvalfisk til, og den samme kunde tale, og havde Et stort Huus ned i Bunden paa Havet, den samme vankede allevegne omkring for at opsoge sig Een Mage, men ingen ville ægte Ham fordi Han var for stor; imidlertid stod der Een Pige ned ved Stranden og bade sine fødder, og i det samme kom der en Slæm og stor hay og snappede hende bort med sig. Pigen Raabte og streg om Hielp, saa den store Hvalfisk hørte det, og kom rendendis hende til Hielp, og sagde til hende, vil du have mig til din Mand, saa skal ieg Rædde dig, og du skal have gode Dage hos mig, hvor paa Pigen strax sagde ia, og fisken toeg Hende strax med sig til sit Hjem, og der levede ganske vel, intil Han havde afled nogle Par Hvalfiske med Hende, og saa loed han Hende klæde op i nye Skind Klæder med Et Harre Hode bag paa pelsen, og et falke Hode faarpaa, og saa førte Han Hende tillands igien til sine Venner, og derfaare maa de alletider have nye Klæder paa, og harre Hode med falke Hode om de skal fange Ham; og siden den tid han toeg Pigen fra hayen, har og er der alletider Et Fienstak Imellem Hvalfiskene og hayerne; saadanne Historier kan disse dumme folk sætte stor Troe til. —

En anden Angekkok, har og fortalt mig en urimelig fabel om Hvalfiskene, Hvorfaare de kand holde dem saa længe under Vandet i det store Hav; Historien var saaleedis; Han tillige med mange andre vare paa Hvalfangst, og han som hapunerer sprang paa Ryggen af Fisken og stak sig fast udi den, og blev holdende fast. Imidlertid gif fisken ned i Havets Dybhed med ham; der han nu kom under Vandet, begynte han at qvælis i Vandet, da han nu tængte paa Døden, begyntis Lofsten at komme til ham igien og blev ganske lyft for ham; imidlertid sat han fast paa fisstens Ryg som rente med ham langs Havets Bund, hvor der var ikke anderleedis for ham at være end paa Landjorden, og kunde der see mange underlige Dyr. Imidlertid som han nu saae i Veired Efter sit Hjem, Presenterede Havet oven for Ham ligesom Een mørk Skye; men under Vandet ved Bunden var det ganske got at være; imidlertid da han nu var Ried af længere at Ride, og ville nu hjem igien, stak han harpunen heel ind i Lived paa ham, hvor han med Døden hastede op i Veired; da han nu nærmede sig til den mørke Skye, og kom oven i det første Vand, begynte han at qvælis igien, og det samme blev han var at han stød over Vandet paa Fisken som nu laae og pustede Bloed af sig, blev han var

En Kone Vaad som han Raabte til, der biergede Ham imoed allis forundring, fiddet der var 2de Dage, Han hafde været borte. Smidlertid dode ogjaa fisken, som de bugcerede hjem med sig, hvor Han fortalte dem sin underlige fart under Vandet, og hvor got det var at boe under Vandet, og ingen Mangel paa føde. —

Her er og adskillige tanker om alle Hvalfistis Blæsfen; de flistes tanker er, at den blæser det bare Vand udaf sine Næse huller, som kan stige i Høyden opver 4 til 5 favne høyt; men ved Erfaring som ieg har seet, er det ganske urigtig, men Sandheden er denne, at i det fisken komer op i Vandforkorpen, blæser Han strax Veired fra sig, hvor der ogjaa følger noget Vand med, som ikke er inden i ham, men af det som ligger Ham over Næssen, thj for hvergang hand har pustet, lader Han sig Synke ned i Vandforkorpen med Hode; saa det er kun allene dens Aande og Damp som gaar fra Ham, og ikke Søe Vand som de meener. —

Hval Rosser, og alle Sælhunde, der har Haar paa Skindet, og ere ganske lodne som andre Landdyr, har og Hode som En Bulbider eller Mosp, hvilke ingen Puste Huller har bag i Naffen, som Hvalfistene og andre Søe-Dyr haver, men Rigtig Næse Borrer som en Hund eller Kat, dog er Nabningen paa Næse Borene temmelig bløde og slappe, saa de kan baade aabne dem, og lukke dem til for Vandet, man skal snart aldrig høre eller see noget Søe-Dyr trække sin Aande til sig, men allene puste fra sig. Grønl: fortæller vel |: som er noget utroelig :| at Sælhundene saavel som Hval-Rosserne trækker aanden Eller Veired til sig igiennem Rompe Hullet, og puster det samme Veir ud igiennem Næse-Borrerne; Hvad nu deris Natur her udj kand være, er skult for Menniskene, men dette har ieg selv tidt Erfaret og seet, at disse Søe Dyr alletider puster fra sig, men aldrig træker sin Aande. —

Hayerne, ere de glubende Fiske, som lingner næsten En torst, men Har et fælt stort Hode, Næsen ligner til en Kois, men Rieften er under Hagen, og Har mange Rader skarpe tænder, hvor han i En Haft kan sficere store stoffer udaf En Hvalfist, dens Længde er uskillig 3—4 til 5, iae undertiden 6 favne lang; den samme fisk har En forunderlig natur, den Har ingen Tarmmer, ingen Lunge, men 2de store Lever som ligger paa hver side af Maven, der kan fylde 1 ad 2de tønder; Svælged og Maven er udj Et, den har ingen naturlig gang, men naar den har fult sig fuld, brækker den det af sig om En stund, og spuller det Keent, og strax sluger det i sig igjen, dog har de deris naturlig membra, samme fisk har ingen Been udj sig, men er allene som En Brust i stæden for Been, saa dens heele Kraft bestaar i hans Hode og skarpe Rieft; dens Yngel skal være Ravn lige som andre fiske der inted varmt Blod haver, Grønl: vil ikke cede dem, fordi dens fisk lugter som urin, og den skal ogjaa have menniskelig forstand, thj de taabelige Grønl: siger, at naar de ere i Arbejde med at afflensje En Hvalfist, er der strax i Sneesetal Hayer om dem, og naar de siger til Hayen, gaae du under Vandet og cød saa meeget som du vil, saa vil vii flensje over Vandet af fisken, saa gaar den strax under og bider store Stoffer deraf, men vil de gjøre ham Skade maae de tage

fig i agt, thj den skal hævne sig, om det end var aar og dag imellem, som de tidt har haft Exceмпel paa.

Om denne fiff, har de og Een Fabel eller Historie, som de fortæller faaleedis, Der vor Een gammel Kicelling som tode sit Haar udj Een urin Ballie, imidlertid kom Een anden Kone, og hæggede Hende igiennem for det var Hendis Ballie som hun hafde lagt Skind i bløed udj, tog urin Ballien og sloeg over den anden, og sagde, bort til Sojs med dig du leede Dyr, og strax løb hun til Stranden, sprang ud og blev forvandlede til Een slem hay, og derfaare lugter alle Hayerne af uriin. Og for den skyld tør de ikke heller giøre dem nogen fortræd. —

Rensdyrenes art og Natur.

Rens Dyrene ere af Een skion art her, de ere nok saa store som i Norge og Sværg, deris Kivød er baade feedere og Hviidere end Dyrene i Danmark, deris Huud eller skindene paa dem, ere meeget ypperligere, finere og uden Veirhuller som de Norske, og er den dag i dag meeget begierlig i Danmark.

Disse same Dyr vare meeget nottige, ifald Grønl: hafde den forstand som Findlapperne udj Norge, hvor de Have baade Oste, Smør og Mælk af dem, og disforuden Kivød og Huder nok, og dog ingen Ulejlighed have af disse nottige Dyr; de behøver ingen Huusfer, og Gy Heller at samle Føer til dem, thj de føder sig selv baade Binteren og Someren under aaben Mark i Klipperne og Dalerne.

Den faarige gang ieg var her i Landet fangede Jeg 2de Kalver, og de same bleve saa tame at de ikke ville forlade Menniskene, vare under tiden borte over i 4te Uger, og kom dog igjen til Huuse, hvor ieg gav dem een Smugle Brød; ieg tænkte her af at ville have Et Ungel af dem med Tiden, som og ganske vist hafde bleved, men da ieg Efter ordre motte hjem til Fæderne Landet, kunde ieg ikke tage dem med mig, men overlade dem i Landet til deris Møtte, men de lode dem dræbe, og der ved forliste den Herlighed.

Nu har ieg ved min fiste Ankomst Her til Landet, stræved ved alle Grønl: om de ikke kunde skaffe mig 2de Kalve levendis, men al den Umage som de habe gjort sig, er det umuelig for dem at skaffe nogen, thj de ere snart ud-tømed, men Rættene jagt bort fremte over Fissicældene Hen til den østre Kant af Landet over fiældene, Hvor ingen kan kome til dem.

Jeg har seet paa disse Dyr, at de have Et lidet Hul paa Huden ved Dyed, at naar de luffede Dyne til i stærk Sneesaag passede det lidet Hul paa Huuden lige for Dyed, saa de der igiennem kunde see ganske got. Grønl: fortæller ogsaa, at disse Dyr, haver Et lidet hull imellem de fremste Kløver |; som ieg ofte har seet :| Der igiennem kan de tage lige saa got Veired som igiennem deris Ræseboer.

Saa som disse Dyr ere meeget fnye og varjom at kome i Skud, har ieg tidt merked naar nogen Dyr gif over Marken Hvor Et Menniske tilforn hafde

gaaed, lættede paa Benene og sprang bort udj fuld galop, som de hafde lugted med Benene. —

Om Harrerne.

Harer her i Landet, ere hvide, baade Winter og Sommer, har deilig tyf Uld, de ere baade større og feedere End i Dannemark, Kiødet er ogsaa hviidere paa dem; — de sætter 2de gange om Aared, og har gemeenlig 4re Unger. Disse Dyr, vil Grønlænderne ikke ierne Spiise, af den aarsage at de har 5 ad 6 Rompe Huller, hvor deris naturlige gang gaar fra dem, men har dog kun Een tarm hvor den gaar igiennem, men paa Skindet bag under Rompen, kan sees 5 Huller, som ieg aldrig før har vist af, før end her i Landet.

Grønl: har og en fabel om same Dyr, de siger at Een Kone hafde 2de smaae Børn, som iidelig græd, hvor over Hun blev dem saa fiinsk, at hun bar dem op tilfiels, og sagde, græd nu saa længe som i vil, intil I forandris, og Efter $\frac{1}{2}$ Aars forløb, gif hun op tilfiels for at see hvordan de levede, men Hun fant istæden for 2de Børn 2de Harrer som laae og græd under Een stor Steen, og da Hun ville tage fat paa dem løb de fra Hende, saa Hun ikke saa dem meere, og derfaare er det, at Harren striger endnu som Et Barn, naar nogen gjør Ham ondt og Skade. —

De smaae Sang Fugle, har de ogsaa denne Historie om; der var Een gaug 3de smukke Piger, og 3de Ungkarler som vare Søstende, de same soer sig samen ikke at forandre sig men leve Ensoime; da de nu vare mandvorne, fik de mange friere formeedest deris store Skønheder, men ingen af dem ville forandre sig, men fløgtede høyt op i Landet, og byggede sig Et Huus imellem de smaae Krat, de levede længe af Markens Urter, og diventerede sig med Sange og Wiiser hver Dag. Smidlertid kom der Een Heel Forsamling Grønl: som vare paa Jagt der forbie, og Hørte saadan liflige Sang, de stode længe og horte derpaa, og mærkede at det kom fra Et Stæd hvor der stoed tygt med Træer, hvorpaa de nærmede sig sagtelig der hen og blev dem alle var, hvor de sad imellem Træerne; da de nu hafde betragted dem Heel vel, sagde de til hverandre, det er stor Skade at disse deilige Mennisker skal gaae ugift, hvor over 3de af disse Mands Personer sagde, kom vi vil tage os hver sin Brud, det same sagde og 3de gamle Piiger, vi vil ogsaa tage os disse 3de til Mænd, og derpaa løbe de til dem udj fuld galup, men de vare ikke seene førend de og løb sin Bei fra dem, og da de nu saae, at de ikke vel kunde undløbe dem, blev de meeget bange, bad derfaare til Solen og Maaneden, at de ville forbarme sig over dem og gibe dem Vinger, paa det de kunde undflye denne Fare; nu hafde de ikke saa snart bedet om dette, førend de alle bleve omfaktede til de deilige Sang-Fugle, fløy i Veired med Sang og fornøyelse, hvor over den Dag i dag er, horer man alletider disse Smaaefugle, siunger og fornøyer sig, saa at disse Fugler har været i faarige tider Mennisker. De andre som nu saae denne Forandring som de vare Skyld udj, bleve meeget bedrøved og gif deris Bey hiem igien. —

Denne Grønl: som fortalte mig denne fabel, var Een Angekkok som

var føed om de Syd ved det varme Bad; Han fortalte mig ogsaa Efter Begiering, om deris Land og folk der Synder paa, Folked sagde Han, var der langt flere End som her, og vare vel vogsne frem for disse, de vare ikke heller saa mange Sygdomme underkasted som her paa denne Høyde, Hvor over de ogsaa bliver meeget gamle; de ere ogsaa meere arbeidsome med at giøre med derris Hender alt hvad de behøver, hvilke ieg kaud stadfæste med Ham, thj naar de komer Synden fra, Negocerer de gierne med disse Folk, og tuffer sig til med Barder, Inhiørnings Horner, Hval Røjs Tænder, og smaa Sælskind, som hos dem ikke falder, hvor imoed de faar igien, Konebaader, Kajakker, med Reedfaber, samt andre træ Vahrer etc.: Landet især, Røjede Han overmaade, med Græs, store Bierke Trær og Elle Trær, til 18 all: høye og En faun i Tyffelsen, Gene Bær Trær og Rønne Trær findis der ogsaa, Klæfe Bær, Blaae Bær, tytte Bær, Multe Bær, Gene Bær, Biønd Bær etc: ere der udj Mængde, saavel som adskillige Blomster og andre Urter; Reensdyr, Harer, Kyper og Ræber, ere udj Mængde, saavel som andre Smaaefugle, Falker, Orner og Rabner er og nok af.

I de færste Søer ere baade Laxe og Lax-Orter, i den salte Søe eller i Havet ere adskillige fiske, som Helle-fisk, store Torst, Smaaetorst, Røed-fisk, store Flyndre, smaa Flyndre samt mange andre Sorter. Der ere ogsaa stor mængde af Sælhundede og Marsviner.

Landet i sig selv, ere høye Klipper med store Slætter og Daller imellem, men høyt og mit i landet ere store Fjeldde som strækker sig til den Syderste Pjndt af Landet. Der er og kun kort Vinter frem for om de Nord, og er kun at Rægne til 4re Maaneder, da vii her paa Stædet, har almindelig 8te Maaneder Vinter, saa det skal være meeget behageligt at boe.

Han sagde ogsaa; At der endnu var at see mange store grunnuerede Huuse og Kierker at see, som skulle have tilhøred de Norste i fordums tider.

Med al denne Herlighed, er og denne Uleghed, at i fald I ville Sætte Coloni der, saa er den Fjeldig driv-Fis som komer om Landet fra Spesbergen, ligger næsten alle Aaringer her ind paa Landet, men med Nordlige og N: Ost: Vinde driver fra Landet, men med Sydlige Vinde sætter den ind paa Landet igien, men dersom I ville have Coloni der saa motte Skibene ikke søge Landet der førend i Augustj maaned, da der i almindelig(hed) ved de tider ingen Fis ligger her, formeedest den iidelige norden Wind, som sætter den fra Landet, og bliver siden flielden seet førend i Martj med Sydlige Vinde, og i almindelig(hed) Continuerer til sist i Juulij; Han berætted ogsaa, at vii fore vild i Landstrækningen, thj som voris Søe Carte udviiser, skal Landstrækningen falde i nord og Søer, men Han sagde, at Landet fra 63 grader til 59 grader Sydbart, er ikke saae, men det strækker sig næsten udj Gen Osten, og derfaare driver al Fisen østen fra Landet og ind paa dem, med Synden og S: Ost:, der skal og være varmt, saasom Soelen iidelig skinner der paa.

Han fortalte og iblandt andet |: som ikke er troelig |: at ved de gamle Norste Huuse og Enger, skal voxe Byg og Orter endnu, de har lignelse Efter

voris Erter og Kug, men Smagen er ikke saadan; der skal og være fiske Parter som ere iorte med Menniskens Hender, der er ogsaa Et sydende Vand, hvor de kan faage Kiød i, og brender sterkest om Vinteren, og ved saame Vand staaer Et stort grunnmuuret Huus af Spættet Marmor.

Han fortalte ogsaa, at Hans forfædre skulle have fortalt, at da deris forfædre kom norden fra America, og avancerede Søer efter paa denne Bester Kant af Grønland, for at sætte dem ned, kom og nogle for at ville boe hos de norske, men de forment dem det, og kun allene tilstæde dem at handle med Sig, og de vare ogsaa bange for dem, siden de havde mange Sorter givcer; men da de nu havde samlet sig nogle familier, og havde faaet nogen Fortroelighed med dem, kom der S: W: fra 3de smaae Skibe ind til dem, og Plyndre og slog ihjel nogle af de norske, men som de norske bleve deris Mestere, motte de 2de Skibe sægle deris Bey, og det 3^{die} toge de til Priis; men vii Grøn: havde ikke fast Boepæle den gang, men blev bange og flygtede langt ind i Landene; men Naared der Efter, kom Gen Heel slaade og stridede med dem, Plyndrede og slog ihjel for foede, toge deris Qvæg og Meubler med sig og Reiste deris Wei; de andre som overblevne, satte deris aabne Fartøyer ud, og lade dem med det overblevne og sægle deris Wei ind om Landet, og Efterloede nogle tilbage, hvor Grønscænderne lovede at staae dem bie om tiere saadant ondt skulle hende dem. Men aared der Efter, kom atter de slæmme Søerøvere, og da vii saae dem igien, toge vii flugten, og bragte nogle af de norske Børn og qvinder med os ind i Fjorden, og Efterloede de andre udj Stikken, men da vii om Høsten kom og tængte at finde nogle igien, motte vii med forfrækkelse see, at alle ting var bort Røved, Huuse og Gaarde opbrænte og ødelagt, saa der fattis alting; over dette Syn toge vi de qvinder og Børn tilbage med os, og flygtede langt ind i fjorden, og der forbleve vii i Roelighed udj mange Aar, og toge de norske qvinder til ægte, som vare kun 5 udj talled med nogle Børn, og da vii omsider bleve mange reiste vii omkring og satte os fast langs Landet, og i mange Aar Gy saae nogen af disse Søe-Røvere; omsijder kom Gen af disse Snaphaner, som er af de Engelske Capere, og da de saae at vi ikke havde stort, og vii vare mange, torde de ikke binde an med os, men allene Handlede med os. Disse saame Slags folk, komer enda undertiden her under Landet, og Handler med Grønscænderne, og naar de kan see deeris Raads dertil, Plyndrer de allevegne, saa det er troeligt at disse Søe-Røvere har været de saame og har nu Colonier tvers over paa de Americanske Stæder. —

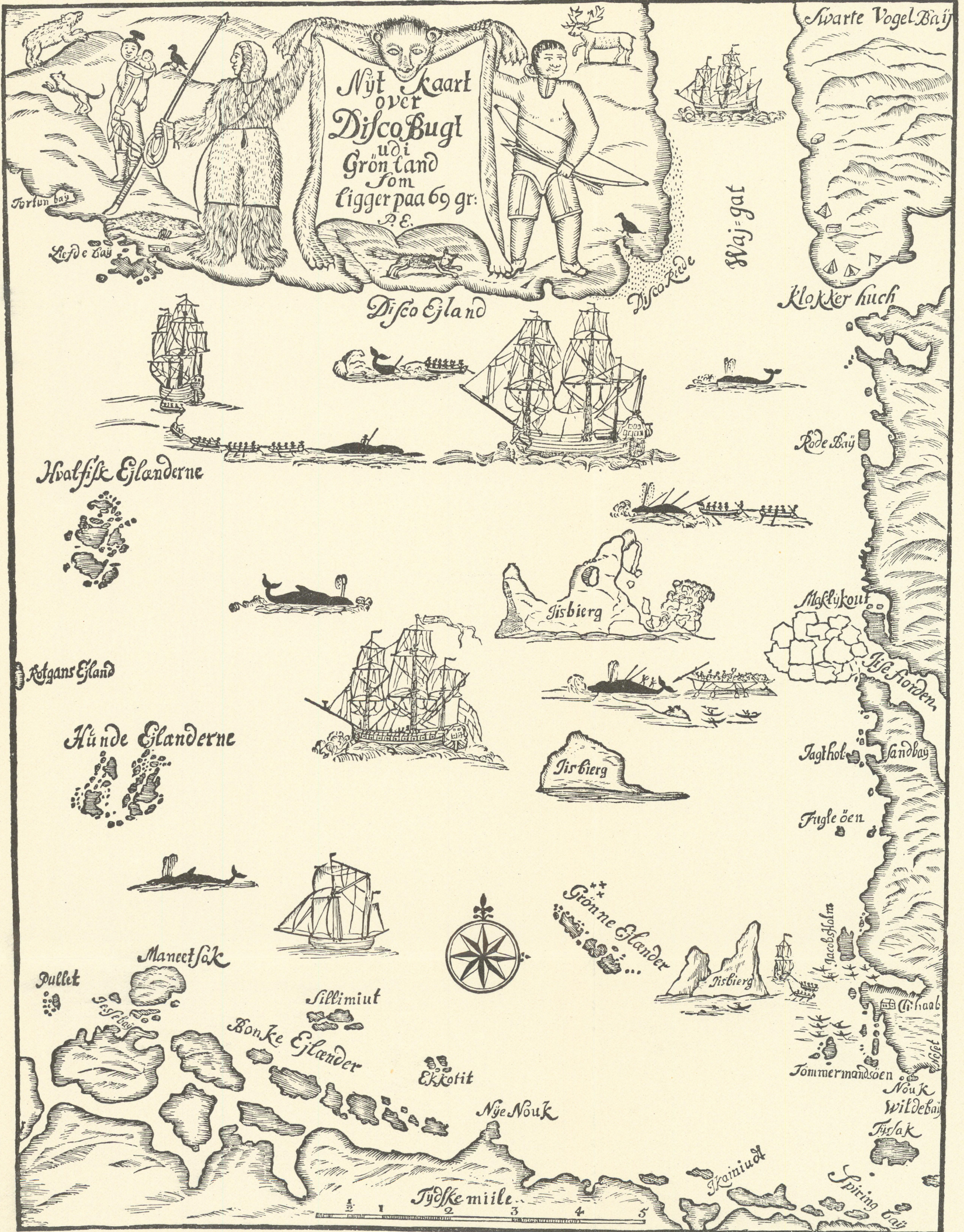
Til Slutningen havde han ogsaa fortalt mig, at der hode smaae folk høyt op i Landet, som skulle kun være 2 spand lange, og Et andet slags store folk med 1 Dye midt udj Panden, men saasom hand ingen selv af disse slags folk havde seet, og Gy heller kiente ieg nogen som havde seet dem, hvorfaare ieg ikke heller troede det; men det sagde Han, at ieg ganske vist kunde troe ham og de andre med, at de tiidt og ofte kan see friske Folke Spur høyt op til Fjelds som er 1 all: lange, men aldrig kan komme over at see nogen, uden

deris arbeide som bestaar af store Steene som de har bygged op til Bjørnefeiller, og ere hver Steen saa store at ikke 50 mand kand Røkke den afftæd: men deris forfædre skulle Have seet nok af disse slags folk, men siden Verden nu er gammel, og de høye Væerger begynder at Raadne, og torden tager og aarlig til, tør disse underjordiske folk Gy meere lade sig see om Dagen, men vel undertiden om Natten, thi Soel og Maaneden har saae befalet det, og herpaa Gætte Han sin tale. —

Skulle nu Læseren finde noget her iblandt som var værd at Læse, da maae den først Reen skrives og sættis udj Een bedre og længere stiel, saasom dette er kun opskrevet udj Hast og uden overlæg af

N: Egede.

Holsteinsborg udj Grønland
dj: 1ste: Januarij 1770.

Nyt Kaart over Disco Bugt udi Grönland. Bilag til Continuationerne.